...НУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

...УРЯАД ҮНЭН

№ 206 (12110)
1969 оной
сентябриин 3,
среда

Сэн 2 мүнгэн

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...ЭМЭТЭ ТЭЖЭЭЛ БЭЛДЭГДЭНЭ

...Сэлэнгын совхозой эгээл һайн кукурузын ... Наран сэсэгтэй холижо тариһан кукурузын ...нүүд шаргал ногоон үнгөөр Тамча голһоо ...эндэ надхана. Энэ ургасын эзэд: Шанаагай ...ушан Дмитрий Иванович Брындин, тэрэ... Юрий Вторушин гэгшэд хабартаа эндэ тарил... ...гээ хойноһоо зундаа яһала һайнаар ха... ...дахин уһалһан байха юм.

...энэ зунай ган гасуур сагта яһала ургаса ...даа. Багсаахада, гектарай 150 центнер бо... ...Эмнай манай кукурузашадай оролдолгын ... Шанаагай отделениие эрхилэгшэ Геор... Балданов омогорхолтой янзаар хөөрэнэ.

...омогорхохонь буруугүй юм. Нютагайнь ...ор Д. И. Брындин өөрынгөө комбайнаар ав... ...хойшо силосэй ургасые урма зоригтойгоор ху... ...үнөө үдэр бүхэндэ зургаан гектарай орондо ...ногоо сабшажа үрдинэ.

...айнай 315 гектарай шэмэтэ тэжээлэй бүхы ...оруулагдаха юм. Эдэ үдэрнүүдтэ Шанаагай ...фермын дэргэдэхи силосэй траншей соо 260 ...нэн тэжээл дарагдаа. Һайшаалтай үшөө нэгэ юун обёорогдооб гэхэдэ, эндэхи силосэй ногооной 10—15 процентнь нёдондоной хара тарянай һолоомо байха юм. Иимэ силос дараха хэрэгтэ тракторист Иван Воробьев, мүн Вера Кузнецова гэгшэд оролдосотой, шадабаритайгаар ажаллана. Шанаагаархид энэ жэлдэ 2200-һаа доошо бэшэ тонно силос дараха зорилго урдаа табяад, тэрэнээ дүүргэхын тула шармайн эрмэлзэнэ.

Сэлэнгын совхозой дүй дүршэлтэй механизаторнуудай нэгэн болохо Петр Арьяев арбадахи зунаа Ехэ-Цагаанай тарялан дээрэ угтаа. Мүнөөнэй хуряалгын үедэшье шадабаритай бэрхээр, шэн зоригтойгоор ажаллана. Силос хуряаха үдэрэйнгөө даабарие хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

— Совхозойнгоо комбайнернуудтал адли богони болзор соо, гээлтэ хоролтогүйгөөр силосэй ургамалые хуряахын тула оролдоноб,—гэжэ тэрэ намдуу даруугаар хөөрэхэ зуураа, наран сэсэгтэй холижо тариһан силосэй ургамалай ургасые харан эшыень үзэнэ.—Энэ талмайһаа яһалахан ургаса абтаха гэжэ һанагдана. Оролдосо, уһалуури гээшымнай хүсэн ехэл байна даа.

Ц. БАЛДАНОВ.

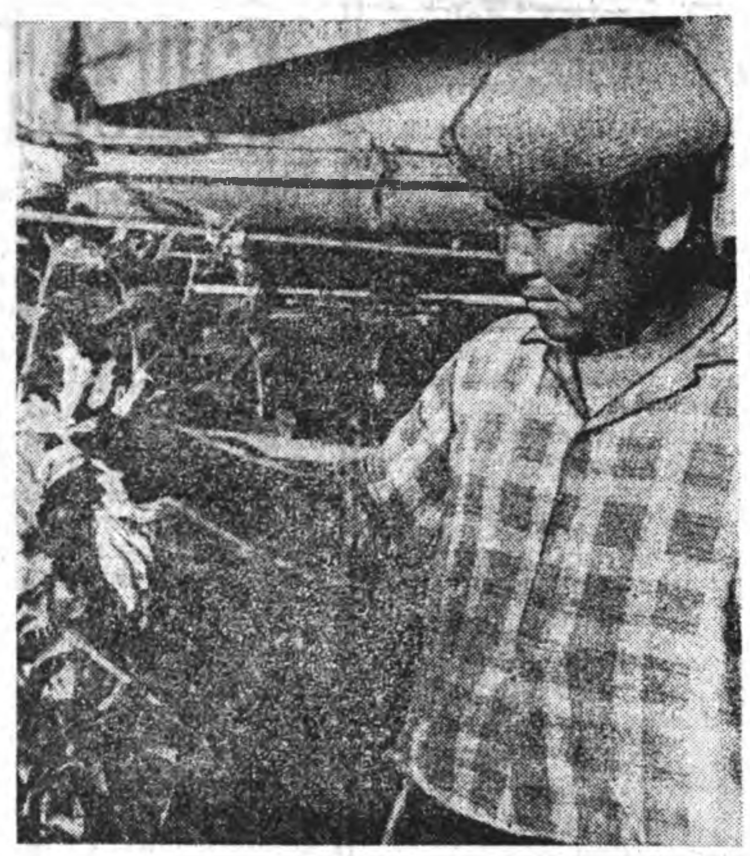

Зураг дээрэ: силосэй ногоо хуряажа байһан комбайнер П. И. Арьяев.

Сэлэнгэ.

...ҮБҺЭЕЭ ХУРЯАЖА ДҮҮРГЭБЭ

...ада үбһэ бэлэдхэхэ ...жэл «Гигант» кол... ...ээр эхилээд, эндэ... ...өөрөө булта̄нһаа тү... ...хуряалгаяа дүүргэ... ...дөө 13 мянга гарап ...и бэлэдхэгдээ. Олон... ...инь тракторай шар... ...гаа. ...оо Николай Тархо... ...ай звено эрхимлэжэ гараа. Эдэнэр 1500 центнер үбһэ бэлэдхэхэ даабаритай байгаад, тэрэнээ 1720 центнертэ хүргэбэ. Энэ звенодо коммунист Максим Матвеев ажалай үльгэр жэшээ харуулба. Трактор жолоодохынгоо хажуугаар, аса барилсажа, үбһэ һүрилдэг байгаа. Сүлөө сагтаа үбһэшэдтэ газетын һонинийе дуулгажа ябаа. Үбһэ тармаха хүдэлмэридэ Василий Вишняков, Георгий Матвеев, Владимир Яковлев гэгшэд шалгараа.

Сабшалангай ургаса дээшэлүүлхэ талаар колхозой луговод Николай Нефедович Понушков яһала һайн амжалта туйлаба. Тэрэ даалгагдаһан 75 гектар сабшалангаа хоёр удаа уһалһан, шулуу шохойһоонь сэбэрлэһэн байха юм. Үбһэ хуряалгын эхилхэлээр лэ Николай Нефедович звено даажа гараа. Морин косилкаар ногоо сабшахадаа машинист Виктор Солдатов, һүрилэлгэдэ — Петр Солдатов, тракторист Константин Шигин гэгшэд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллаа. Мүн һургуулиин һурагшад Володя Бурлаков, Федя, Володя Кубышкинтан, Петя Солдатов эдэбхитэйгээр хабаадаһан байна.

Энэ звеногой хуряаһан 75 гектар сабшалангай га бүриһөө 10 центнерһээ үлүүхэн үбһэн абтаа.

Тус колхоздо силос дараха хүдэлмэри түлэг дундаа. Мүнөө түрүүшын 600 тонно гол түлэб кукурузын силос дарагдаба. Мүн 2880 центнер набшаһата тэжээл суглуулагданхай.

Тэрэшэлэн артелиин гэшүүд колхозһоо гадуур ошожо, үбһэ бэлэдхэнэ. Тэндэ бүхыдөө 2 мянган центнер үбһэн бэлэдхэгдээд, тэрэнэйнь 500 центнерынь зөөгдэжэ асарагдаа.

Н. КУЧУМОВ.

Загарай.

...ИЛГАШАДАЙ ...ДХАЛНУУД ...РНА

Буряадай барилгын управлениин 7-дохи СМУ-гай уралан нарижуулагшад байгша он соо шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүдэй 20 дурадхал оруулжа, тэрэнэйнгээ 15-ыень үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээд, 34 мянган түхэригэй арьбалалта хээ.

7-дохи СМУ-гай хүтэлбэрилэгшэд, ВОИР-ой эхин организаци уралан нарижуулагшадта туһа үзүүлдэг. Уралан нарижуулагшадай оруулһан дурадхал саг соонь хаража үзөөд, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхын тула ахалагша инженер А. П. Рева ехэхэн оролдолго гаргадаг. Тэрэнэй ашаар шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүд ашаглалгада үгтэжэ, ажалай бүтээсэ дээшэлнэ, барилгын шанар һайжарна, байрын шэнэ гэрнүүд баригдаба.

Эндэ бэлигтэй ухаалан зохёогшод олон юм. Барилгын участогай начальник Н. П. Сурановай хүтэлбэрилдэг ухаалан зохёогшодой бүлэг байгша он соо табан дурадхал оруулаа. Тэрэнэй дүрбэниинь үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 10,7 мянган түхэригэй арьбалалта хэгдээ. Мүн лэ мастер Б. В. Арбаев хэдэн дурадхал оруулжа, 5 мянган түхэригэй арьбалалта хээ. Бэлигтэй ухаалан зохёогшодһоо жэшээ абаһан бэшэшье олон барилгашад уралан нарижуулгын үнэтэй дурадхалнуудые оруулжал байдаг.

Шэнэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлһэн ухаалан зохёогшодой аша габьяа тон ехэ. Теэд В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн ажалай вахтада жагсаһан 7-дохи СМУ-гай барилгашад ажал хүдэлмэреэ оньһожоруулан, шэнэ гоё гэрнүүдые бүри олоор бариха гэһэн зорилготой.

И. ПАССЕК,
Буряадай барилгын управлениин техническэ мэдээсэлэй бюрогой ахалагша инженер.

...рдомо дохёо

ХОНИД МУУГААР ҮРЭЖҮҮЛЭГДЭНЭ

...искусственна ар... ...үлхэ гээшэ хүдөө ...яала кампанинуу... ...болоно. Тиимэһээ ...тэрээндэ анхарал ...ха, искусственна ... һайса бэлдэхэ ...

...р Түнхэнэй айма... ...совхозуудта юун ...наб гээд хараад ...гай ажахынуудта ...доо 13 мянган хо... ...гдэхэ юм. Теэд ...нэ хүдэлмэри ай... хангалтагүйгөөр ...

...искусственна аргаар үрэжүүлгэ илангаяа «Восточные Саяны» колхоздо муугаар эмхидхэгдэнхэй. Энэ колхозой Хуурай-Һубагай үрэжүүлгын пунктые абажа харая. Түхеэрэлгэньшье муухан, техник-үрэжүүлэгшэ Балдан Манзаевта туһалха хүнүүдшье ходо дуталдана. Мүнөө энэ отарын 400 гаран эхэ хонид үшөө үрэжүүлэгдээгүй байһаар.

Аймагай ажахынууд хонёор үсөөн. Тиимэһээ тэдэнэр хонидоо искусственна аргаар үрэжүүлжэ, үүлтэрыень һайжаруулха, тоо толгойень олошоруулха гэжэ оролдохо байгаа. Теэд бодото дээрээ тиимэ юумэн үзэгдэнэгүй.

Колхоз, совхозуудта эхэ хонидой, хусануудай тамир һула. Тиимэһээ үрэжүүлгэ гэдэргэ татагдана. Түрүүшын үдэрнүүдтэ отарада оройдоол 4—5 хонид үрэжүүлэгдээ. Харин августын дүүрэхэ үеэр ототой болоһон хонид олошороо.

«Сибиряк», «Восточные Саяны» колхозуудта искусственна үрэжүүлгын пунктнууд мүнөө болотор хэрэгсэлнүүдээр хүсэлдүүлэгдээдүй. Түлгэ хонидые үрэжүүлгэдэ хэрэглэхэ нэгэдэхи номерой гэрэл аймагай ажахынуудта үгы байха юм. Тиимэһээл эндэ аяар 6-дахи номерой гэрэл хэрэглэгдэжэ, үрэжүүлгын шанар алдагдана.

Ажахынууд техник-үрэжүүлэгшэдэй мэргэжэлые дээшэлүүлхэ, тэдэниие курсануудта һургаха хэрэг анхарнагүй. «Сибиряк», «Восточные Саяны» колхозуудта жэлһээ жэл бүри гансал иимэ мэргэжэлтэдэй дутууһаа боложо, үрэжүүлгын хүдэлмэри унжагайрна. Техник-үрэжүүлэгшэдые урмашуулха хэмжээнүүдшье абтанагүй.

Зүгөөр Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз тад ондоо байдалтай. Эндэхи Бүтүүгэй фермые даагша Сэдэн-Дамба Шойбонов өөрөө техник-үрэжүүлэгшээр хэдэн жэлэй туршада хүдэлнэ. Тиихэдэ тус фермэ 100 эхэ хонин бүриин 86-һаа доошо бэшэ хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриһөө 4,2 килограммһаа бага бэшэ ноохо хайшална. Отарын ганса ноохонһоо оруулһан сэбэр олзо доход мүнөө жэлдэ 15 мянган түхэриг болоо. Иимэ жэшээнүүд олон.

Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлгэ хадаа түрүү арга мүн. Тиимэһээ тэрэниие ажахы бүхэндэ, отара бүхэндэ гүйсэд дүүрэн хэрэглэхэ эрилтэ табигдана.

Ш. БАЙМИНОВ,
манай корреспондент.

...НАГАН НҮХЭДЭЙ УУЛЗАЛГЫН БАЯР

...ислэл Улаан-Үдэ хо... ...ад аха дүү монгол ...гшэд, Монголой ...ой холбооной сек... ...а түрүүтэй бүлэг ...дэтэйгөөр хүлеэн

...н зохёолшод Совет ... Хабаровск хотонууд ...Дурнын, Примориин ...нютагуудаар аян... шалһан байна. Тэдэнтэй хамта манай совет уран зохёолшод М. Певзнер, А. Гатов, Е. Лось гэгшэд эндэ ерэлсээ.

Үдэрэй 17 часта Министрнүүдэй Соведэй ехэ зал соо Монгол оронһоо ерэһэн хүндэтэ айлшадтай уулзалгада зорюулагдаһан Улаан-Үдэ хотын олониитын түлөөлэгшэдэй митинг болоо. Митингые КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь В. Бирюков совет-монгол арадуудай хэтэ мүнхын хани барисаан тухай хурса тодо үгэ хэлэжэ нээһэн байна.

— Эдэ үдэрнүүдтэ монгол, совет оронуудай ажалшад Халхын-Голой тулалдаанай илалтын 30 жэлэй ойе үргэнөөр тэмдэглэжэ байна. Халхын-Голой байлдаан хадаа хани барисаата аха дүү хоёр арадай хэтэ мүнхын эбдэршэгүй барисаае улам хатуужуулан батадхаа. Энэ бата нүхэсэлые эбдэхэ хүсэн хаанашье байхагүй,—гэжэ нүхэр Бирюков мэдүүлбэ.

Митингдэ хабаадагшадай нэрьемэ альга ташалга доро Монголой уран зохёолшо, Халхын-Голой байлдаанда хабаадалсагша нүхэр Тарвада үгэ үгтэнэ. Августын 23-һаа эхилэн үргэн дэлгэр Совет ороной газар нютаг дээрэ аяншалан айлшалһан тухайгаа нүхэр Д. Тарва тодорхойгоор хөөрэбэ.

— Ябаһан лэ газартаа совет хани нүхэдтөө хүндэтэйгөөр угтагдан, үнэн зүрхэнэй уулзалга хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэбди. Коммунизм байгуулжа байгаа Совет ороной ажахын илалта, амжалтануудтай танилсаабди. Эдэ үдэрнүүдтэ Эрхүү, Хабаровск, Шэтэ хотонуудай ажалшан түмэнэй зүгһөө анда нүхэдэй халуун угтамжа, хүндэлэлдэ үртэжэ ябаһан байнабди. Примориин хизаарай Даманскын аралай баатар хилэ хамгаалагшадтай уулзаабди,—гэжэ нүхэр Тарва хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ.

— Мүнөө аха дүү буряад ажалшадта ерээд, иимэ һайханаар угтагдажа байхадаа, зүрхэ хүдэлгэн баясажа байнабди. Буряад ороной бүхы арад зондо шэн сэдьхэлэй баяр хүргэнэб,—гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Митинг дээрэ совет уран зохёолшо А. Гатов үгэ хэлэхэдээ, совет уран зохёолшодой делегацийн Монгол орондо ябаһан, тэндэ монголой уран зохёолшодтой болоһон һонирхолтой уулзалганууд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгөө.

Халхын-Голой тулалдаанда хабаадалсагшад совет уран зохёолшо, журналист М. Певзнер, нүхэд Очиров, Хохлов гэгшэд 30 жэлэй саада тээ Халхын-Голой байлдаанда совет, монгол сэрэгшэдэй эбтэй эетэй нэгэн зэргэдэ ябажа, япон самурайнуудые даража илаһан тухай домоглон дурдаба.

Монгол уран зохёолшод Пүрэвдорж, Нямаа, Содномдорж болон бусад өөһэдынгөө шүлэгүүдые уншаһан, совет нүхэдтөө баяр баясхалан хүргэһэн байна. Буряадай поэтессэ Цэрэн-Дулма Дондокова, поэт Шираб Нимбуев гэгшэд монгол анда нүхэдөө амаршалан, өөһэдынгөө шүлэгүүдые уншажа үгэбэд.

Уулзалгын эхин болон түгэсхэлэй үедэ монгол, совет гүрэнүүдэй гимн гүйсэдхэгдөө.

Д. ЦЫБЕНОВ,
манай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Монголой делегациие толгойлогшо Д. Тарва үгэ хэлэжэ байна. 2. Уулзалгын үедэ.
Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ҮНЭН ЗҮРХЭНЭЙ АМАРШАЛГА

Нүхэд Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный, А. Н. Косыгин, нүхэд Хо Ши Мин, Ле Зуан, Чыонг Тинь, Фам Ван Донг гэгшэдтэ телеграммануудые эльгээжэ, Вьетнамай Демократическа Республикын 24 жэлэй ойтой дашарамдуулан Вьетнамай Ажалшадай партиин Центральна Комитедтэ, ДРВ-гэй Национальна суглаан ба правительствада, аха дүү вьетнам арадта. Вьетнамай хүтэлбэрилэгшэдтэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, бүхы совет арадай үмэнэһөө үнэн зүрхэнэй халуун амаршалга хүргэбэ.

Вьетнамай Демократическа Республикын арад зон США-гай империализс түримхэйшүүлдэ эсэргүүсэн, Эхэ оронойнгоо сүлөөтэ, бэеэ даанхай байдалай түлөө Вьетнам Ажалшадай алдарта партиин хүтэлбэри доро тэмсэн, шэнэ илалтануудые туйлажа, гайхамшаг һайндэрөө угтаба гэжэ телеграмма дотор тэмдэглэгдэнэ.

Советскэ Союзай Коммунис парти, манай ороной бүхы ажалшад пролетарска интернационализмын ленинскэ гол ёһонуудые хүтэлбэри болгон, вьетнам арадай үнэн зүб тэмсэлые хододоо дэмжэдэг. США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгада харюу үгэлгэдэнь Вьетнамай Демократическа Республикада Советскэ Союз али бүхы туһаламжа ходо үзүүлнэ, вьетнам арадай зайлашагүй эрхэ ба хүсэл эрмэлзэлые хараада абажа, Вьетнамай асуудалые шиидхэхэ гэһэн оролдолго хүсэлэлгыень дэмжэнэ. Совет хүнүүд вьетнам аха дүүнэр ба эгэшэ дүүнэрэйнгээ баатар габьяата амжалтануудые туйлажа байхадань, ехэтэ һайшаан талархана. Вьетнамһаа өөрынгөө сэрэгүүдые, союзнигуудайнгаа сэрэгүүдые гаргаха, вьетнам арадай дотоодынгоо хэрэгүүдые өөрөө шиидхэлгэдэнь һаад хэхэгүй гэһэн эрилтэ США-гай урда табина.

(ТАСС).

НАЦИС ГЭМТЭДЫЕ ХАРЮУСАЛГАДА ХАБААДУУЛХА

СССР-эй Прокуратурын, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын хэблэлэй таһагай эмхидхэһэн пресс-конференци сентябриин 1-дэ Москвада болоо. Энэнь «Үни болоо гэһэн шалтагаанине сэрэгэй гэмтэд ба хүн түрэлтэндэ харша гэм хэгшэд тушаа хэрэглэжэ болохогүй тухай» асуудалда зорюулагдаба. СССР-эй Генеральна прокурор Р. А. Руденко совет ба гадаадын журналистнуудай үмэнэ үгэ хэлээ. Тиихэдээ иигэжэ мэдүүлбэ: Потсдамска хэлсээн, союзна гүрэнүүдэй бусад шиидхэбэринүүд, Нюрнбергдэхи уласхоорондын сэрэгэй трибуналай устав болон приговор нацизмын үзэл суртал ба ябуулгые хуули буса гэжэ тоолоод, иимэ гол ёһо мүнөөнэй уласхоорондын гурим заршамда батадхаһан байна гэбэл, эзэрхэг түримхэй дайнуудые түсэблэлгэ ба үүдхэлгэ, хүн түрэлтэндэ харша нацизмын ба фашизмын хорото үзэл бодол номнолго, бэелүүлхэ һэдэлгэ гаргалга уласхоорондын гэмтэ ябадалнууд болоно.

Үнгэрһэн үе соо уршаг һүйдхэлгэ үйлэ хэрэгүүдэй ушарбашье, эзэрхэг түримхэйшүүлэй хатуу зэмэ амасабашье, дэлхэйе һандарал хосоролой эрмэг тээшэ түлхихөөр, элдэб зэбсэг хэрэглэхээр, эзэрхэг түримхэй ябуулга хэхээр бэлэн байдаг бүлэгүүдэй аапа зогсоогдоногүй гэжэ Р. А. Руденко тэмдэглэбэ.

Нацис сэрэгэй гэмтэдые сүүдээр мүрдэн хэһээлгын хэрэг сэхэ шууд, эсэстэнь хүрэтэр бэелүүлхэ гэһэн арадуудай хүсэл эрмэлзэлһээ уламжалан, болзоройнь үнгэрһэн шалтагаанине тэдэ гэмтэд тушаа хэрэглэхэгүй тухай тусхай хуулинууд гаргагдаһан байна. Иимэ хуули СССР-тэ, Польшодо, Чехословакида, Венгридэ, Францида, Бельгидэ, мүн бусад оронуудта баталан абтанхай. Сэрэгэй гэмтэдые үнэн зүбөөр хэһээхэ тухай Потсдамска хэлсээнһээ, уласхоорондын бусад шиидхэбэринүүдһээ эшэ үндэһэтэй уялганууд Германиин Демократическа Республика дотор хүсэндөө оруулагданхай гэжэ Р. А. Руденко хэлэбэ.

ФРГ-дэ тад ондоо байна. Эндэ нацис гэмтэдые үмөөрэн далдалха ба гэмнэхэеэ болихо гэһэн хараа бодол баримталагдадаг байгаа, баримталагдажа байнхай. ФРГ-гэй Юстициин министерствын мэдээнүүдэй ёһоор, хюдалга хэһэнэй түлөө сүүдтэ үгтэһэн зургаа мянган нацис гэмтэдэй 90 лэ хүн тушаа Баруун Германиин судьянууд ФРГ-гэй уголовно хууляар хараалагдаһан дээдэ зэргын хэһээлтэ амасуулха—наһан соонь түрмэдэ хааха гэһэн шиидхэбэри гаргаа. Алууршадые харюусалгада хабаадуулхагүй зорилготой хэдэн олон теоринууд эндэ зохёогдонхой. Тиимэ болохолоороо. ФРГ-дэ баримталагдадаг гуримай ёһоор хадаа нацис гэмтэдэй мүрдэлгын болзор һунааха тухай байгша оной июниин 26-най хуули тэдэ гэмтэдтэ үнэндөө ямаршье аюул тохёолдуулнагүй гэжэ СССР-эй Генеральна прокурор мэдээсэбэ.

Нацис гэмтэдые хэһээлгэ ФРГ-гэй гансашье дотоодын хэрэг бэшэ байна. Фашис зэрлиг аашануудта хабаадаһан хэдэ мянган хүнүүдэй Баруун Германи дотор сүлөөтэй ябажа, гүрэнэй политика тодорхойлгодо хабаадажа байгаа сагтань—нэгэшье үнэн сэхэ хүн һанаа амар һуужа шадахагүй. Европодохи, бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдалай зорилгонууд нацис гэмтэдые хэһээхэ эрилтэ табина,—гэжэ Р. А. Руденко мэдүүлбэ.

(ТАСС).

ХҮДЭЛМЭРИШЭН АНГИИН ШЭНЭ ХАЛААН

850 мянга шахуу хүбүүд, басагад сентябриин 1-дэ ороной городуудтахи профессионально-техническэ училищинуудай һуралсалай кабинедүүд ба лабораторинуудта анха түрүүшынхеэ оробо.

Эдэмнай — иимэ һургуулинуудта шэнээр орогшодой зарим хубинь лэ болоно гэжэ Профессионально-техническэ һуралсалай талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедһээ ТАСС-ай корреспондентдэ мэдээсэбэ. Нэгэ һарын үнгэрхэдэ, хүдөөгэй ПТУ ба техническэ училищинуудта хэшээл эхилхэ байха. Энэ жэлдэ 1700 мянга гаран хүн хүдэлмэришэнэй мэргэжэлнүүдые шудалжа захалхань.

Профессионально-техническэ һуралсалай талаар абажа үзэбэл, 3—4 жэлэй һуралсалтай 400 шахуу училищи мүнөө бии. 8 класс дүүргээд, эндэ орогшод хүдэлмэришэнэй мэргэжэл олохын хажуугаар, дунда эрдэмтэй болохо юм.

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта шухала 1100 гаран мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэдэг 5 мянга гаран профтехһургуули мүнөө орон дотор бии.

СОВЕТ-БОЛГАР ХАНИ БАРИСААНАЙ ҺАРА

Болгариин Арадай Республикын ажабайдалдахи гайхамшаг үдэрые—эндэ социалис революциин болоһоор 25 жэлэй ойе һайндэрлэлгэдэ совет арад үргэнөөр хабаадаха байна. Энээндэ зорюулагдажа манай орон дотор Совет-болгар хани барисаанай һара үнгэргэгдэхэнь.

Августын 31-дэ Москвагай «Измайлово» гэжэ соёлой ба амаралтын парк соо баяр ёһололой оршон байдалда тиимэ һара эхилээ.

(ТАСС).

Ороной шэнэ университет

ЭЛИСТА. (ТАСС). сентябриин 1-дэ Хальмагай Автономито Республикын ниислэл хотодо гүрэнэй университет баярай оршон байдалда нээгдээ. 300 шахуу студентнэр университедэй хэшээлдэ ябажа эхилхэнь. Ороной арадай гэгээрэлдэ, эрдэм шэнжэлгын эмхи зургаануудта, промышленность ба хүдөө ажахыда шухала дээдэ мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ юм.

США-гай КОММУНИС ПАРТИИН 50 ЖЭЛЭЙ ОЙ

Америкын Холбоото Штадуудай хүдэлмэришэн ангиин дайшалха манлай бологшо США-гай Коммунис партиин тогтоһоор 50 жэлэй ой гүйсэбэ. Уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй түүхэдэхи энэ шухала һайндэртэ зорюулагдаһан олониитын суглаан сентябриин 1-дэ Москвада болоо.

Президиумдэ КПСС-эй ЦК-гай секретарь И. В. Капитонов, США-гай Коммунис партиин Национальна түрүүлэгшэ Генри Уинстон, Канадын Коммунис партиин Национальна түрүүлэгшэ Тим Бак, США-гай бүлэг коммунистнууд һууба.

Суглаае КПСС-эй ЦК-гай дэргэдэхи Марксизм-ленинизмын институдэй директорэй орлогшо, профессор Г. Д. Обичкин нээгээ.

США-гай Компартиин Национальна түрүүлэгшэ Генри Уинстон США-гай Коммунис партиин гаталан дабаһан замай гол шатануудай тухай хөөрөөд, мүнөөнэй гол зорилгонууд тушаа тогтон хэлэбэ. Американ империализмын эзэрхэг түримхэй политикада эсэргүү, Вьетнамдахи хорото хархис дайе болюулгахын түлөө, США-гай негр зониие тэгшэ эрхэтэй болгохын түлөө тэмсэлдэ ороной хүдэлмэришэн ангиин бүхы хүсые нэгэдхэн жагсаахые США-гай коммунистнуудай оролдолгын имагта шухала байһые онсолон тэмдэглэбэ. Советскэ Союзай Ленинскэ Коммунис партитан тон нягта холбоотой байһандаа манай парти омогорхоно гэжэ Г. Уинстон үгэеэ түгэсхэхэдөө хэлэбэ.

(ТАСС).

ХОДОДОО ХАМТА

Улаан-Үдын «Теплобрибор» заводой механическа цехтэ комсомолой 30 гэшүүд, мүн энэ жэлдэ комсомолдо орохо хүсэлэнтэй 35 залуу хүбүүд, басагад хүдэлмэрилдэг. Энэ коллектив эбтэй, эетэйгээр ажаллахаһаа гадна, мүн хамтын хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байдаг.

«Эрхим залуу хүдэлмэришэн» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхэ мүрысөөндэ эдэнэр бүлтэ хабаададаг. Энэ мүрысөөнэй дүнгүүд һара бүхэндэ согсологдоод, эрхимлэһэн хүдэлмэришэдтэ тусхай шан, дамжуулгын вымпел үгтэдэг юм. Бүтээһэн продукциин шанар һайжаруулга хүдэлмэриингөө хэрэгсэлдэ, электрын элшэ хэрэглэлгэдэ гамтайгаар хандалга, ариг сэбэрые сахилга хинан шалгажа байха рейднүүд эмхидхэгдээд, «Комсомолой прожекторто» ходо харуулагдадаг юм.

Мүн бидэнэр түрэл заводойнгоо хашаа соо сэсэрлиг таряад, тэрэнээ саг үргэлжэ харууһалжа байдагбди. Үшөө тиихэдэ малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ, түмэрэй хаядаһа суглуулгада комсомолшууднай эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

«Сугтаа ажаллаа хадаа сугтаа һураха, амарха ёһотойбди» гэжэ тоологшобди. Тиимэһээ кино, театрта, заводойнгоо амаралтын байшанда хамтааран ошодог заншалтайбди. Спортдо дуратайшуулнай городой, районно мүрысөөнүүдтэ хабаадажа, түрүү һууринуудта хүртэжэл байдаг.

һуралсалай талаһаа хараха болоо һаа, иимэ байна. Залуушуулай 30 гаранииень дунда һургуули дүүргэнхэй, дүрбэн хүдэлмэришэдэй институтда, техникумда — хоёрынь, үдэшын дунда һургуулида дүрбэн хүн һурана. Олохон комсомолшуудымнай политическэ гэгээрэлэй кружокто ябадаг юм.

Ахамад нүхэднай манда али алы зэргээр туһа үзүүлдэг гэшэ. Цехэй начальник, партийн... заһиин секретарь, бол... бусад хүтэлбэрилэгш... лой суглаануудта ... туһатай, зүбшэл, заа... байдаг.

В. ЗАХ...
«Теплоприбор»...
механическ...
комсомолой орг...

ХОЁР БЭРХЭШҮҮЛ

Репортаж

Үглөөгүүр Баян Улаанай орой дээгүүр наранай элшэ сасарба. Хэды эртэшье һаань, Джодо эсэтэрээ ажаллажа, хүлһөө гарганхай, гартаа бариһан зэмсэгээ сонхын холоод дээрэ табижархёод, тамхилжа ороно.

Удабашьегүй нэгэ хүнэй ооглохонь дуулдаба:

— Джодо, сайгаа уугыш!

— Аполлон, бү тэбдэ, мэнэ гэһээр ерэхэб...

Джодо дахин зэмсэгээ гартаа барижа, һургуулиин томо шулуун байшангай газаа ханые шабараар няажа оробо. Зэдын аймагай колхозууд хоорондын барилгын организацида хүдэлдэг Джодо Бахтадзе Аполлон Джавахиа хоёрой ажаллажа байхада, нютагай зон ехээр лэ гайхалсадаг.

— Эдеэлхэ, амархаяашье мэдэнгүйгөөр хүдэлдэг улад. Хайшан гээд энэ хара шулуун ажалда бэень тэсэнэ гээшэб,—гэлдэхэ хүнүүдшье бии. Бидэнэй хажууда нэгэ наһажаал үбгэн ерээд:

— Хара хүдэлмэридэ ябахадашни бэе зободоггүй, харин һайжардаг юм. Залуу шираг ябаһан хүбүүд ажалһаа юундэ айсаха юм даа,—гээд хэлэнэ.

Энэ үбгэжөөл залуу наһаяа хүндэ ажалда ябажа үнгэргөө хаш. Мүнөө дала наһатай болоод, һаял колхозойнгоо хүдэлмэри орхёошье һаа, хэнэй юу хэжэ байһаниие угаа һонирхожо байдаг байба. Ондоо тээһээ ерээд, һургуулиин байшан бодхожо байһан улады харахадаа: «халаг даа, нютагаймнай хүбүүд иигэжэ ажалладаг һаа, хэды ехэ барилга бүтээхэ һэм» гэжэ һанаандаа бодоһоной хөөрэнэ.

Зэдын «Мир» колхозой Дээдэ-Бургалтай һууринда эхин класуудта һурадаг үхибүүд үни заяанай үмхиржэ унахаяа байһан муу гэртэ ном заалгадаг байгаа юм. һүүлшын жэлнүүдтэ һурагшад олошоржо байна. Тэдэнэй нэгэ байшан соо заалгажа багтахаяа болиходонь, клубай хажууда байдаг таһалгануудташье партанууд табигдадаг болоо һэн. Теэд шэнэ һургуулиин байшан баригдаха асуудал колхоздонь шиидхэгдэжэ, энэ жэлэй апрель һарада һууринь табигдажа эхилээ бэлэй.

Аймагай барилгын организацинуудһаа Джодо Аполлон хоёр, мүн Гурам Данелиа, Василий Черниговдүрбэн ерэжэ, энэ һургуулиин байшангые бодхожо байна. Эдэнэр гурбан һара соо 160 һурагшадай һураха томо гэрэй хана шудхажа бэлэн болгоод, сонхонуудайнь холоод, ханынь штукатуркануудые хэжэ дүүргэхэ дүтэлөө.

Колхозууд хоорондын барилгын организацитай хэлсээн баталагдажа, артелиин мүнгэ зөөреэр энэ һургуули бүтээгдэжэ байдаг. Дээдэ-Бургалтайда урдань барилгын хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэдэг байһанаа, һүүлшын жэлнүүдтэ ехэ ажал бүтээгдөө. Хүдөөгэй шэнэ магазин баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Автомашинын гараж бодхогдоо. Мүнөө баригдажа байһан һургуулиин байшан энэ оной ноябрь һара гаратар сүм дүүргэгдэхэ. Шэнэ һургуулитай болохоёо байхадаа, нютагай хүүгэд хүхюун, баяртайнууд. Барилгашадай ажаллажа байхадань, тэдэнэй хажууда үхибүүдшье ерээд:

— Мүнөө жэлдэ энэ байшанда һураха гүбди?—гэлдэнэ.

Үхибүүдэй яаража байхада, барилгын эгээл нарин хүдэлмэриинь бүтээжэ байгшад—Джодо Аполлон хоёр бүрил яаража, тэбдэжэ байһан маягтайгаар ханануудаа улам түргөөр шабардана. Теэдшье хүдэлмэринь заримдаа удаархаяа һанадаг. Хюроодэжэ бэлдэгдэһэн хабтагайнуудай саг соогоо зөөгдэжэ асарагдадаггүй дээрэһээ хүлеэхэ баатай болонобди гэжэ тэдэнэр мэдүүлнэ.

Бидэнэр барилгашадай ажалтай танилсаад байхадаа, эдэнэр үгэдөө хүрэхэ гэжэ лаб этигээ һэмди.

Т. ЧАГДУРОВ.

Зураг дээрэ: барилгашан А. Джавахиа хабтагайнуудые заһажа байна.

ПРОПАГАНДИСТЫН ТРИБУНА

ХЭШЭЭЛНҮҮДЭЙ ҺОНИРХОЛТОЙ БАЙХЫН Т...

(Гусиноозерскын шахтоуправлениин 2/5 шахтын марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалдаг һургуулиин пропагандист Василий ГОРЛОВОЙ хөөрөөн)

Партийна һуралсалай шэнэ жэлэй урда тээхэнэ хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй байна. Гадна энээнтэй дашарамдуулан манай ажалда тохёолдодог дутагдалнууд тухай, һанамжа бодолнууд тухайдаа хэдэн үгэ хэлэхэ дуран хүрэнэ. Мүнөө пропагандистын искусство тухай хөөрэлдэхэдэ, залуу пропагандистнарташье туһатай байжа магад. Бэрхэ, шадабаритай пропагандист байхын тулада марксистско-ленинскэ суртал саг үргэлжэ шудалха, үйлэдбэреэ, тэрэнэй һалбаринуудые табан хурган шэнгеэр мэдэхэ хэрэгтэй байдаг.

Найман жэлэй турша соо энэ хүндэтэ партийна даалгабари дүүргэжэ ябанаб. Түрүүшын жэлнүүдтэ комсомолшуудай һуралсалай, промышленностиин экономикын, КПСС-эй түүхын кружогуудые ударидагша һэм. һүүлэй хоёр жэл соо марксизм-ленинизмын үндэһэн суртал шудалха һургуулида хүдэлэнхэйб. 2/5 шахтада хүдэлһэн энэ һургуулида үнгэрэгшэ жэлдэ 20 хүн һураа, социализмын политэкономи шудалаабди. Эндэ һурадаг хүнүүдэй 6-ниинь дээдэ эрдэмтэй, 14-ниинь техническэ дунда эрдэмтэй. Эдэ хэд бэ гэхэдэ, участогууд болон отделениин начальнигууд, механигууд, мастернууд. Иимэ хүнүүдые һургахын тулада өөрөө ехэ юумэ мэдэхэ ёһотой бшуу.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Эрхүүгэй арадай ажахын институт заочноор дүүргэжэ, ажалай эмхидхэлгээр горно инженерэй мэргэжэлтэй болоо һэм. Тэрэнһээ гадна КПСС-эй Сэлэнгын райкомой, партиин обкомой үнгэргэдэг семинарнуудта ходо хабаададаг байбаб. В. И. Ленинэй зохёолнууд саг үргэлжэ үзэгдэжэ байдаг. һуража байһан хүнүүдтэ эгээл ехээр нүлөөлхэ, тон эли ойлгомжые үшөө эли тодо болгон, удаан хадууржа ябахаар хэлэжэ үгэхэ гэшэ пропагандист, агитатор бүхэнэй эди шэди мүн гээд Ильичэй захиһые ходо һанажа ябадагби. Тэрэнһээ гадна һурадаг хүнүүдтэеэ холбоо барисаатай, хүн бүхэн юундэ дуратайб, сүлөөтэй сагаа яажа үнгэргэнэб гэжэ мэдэжэ байгдадаг юм.

Занятии бүхэниие һайнаар үнгэргэхын тулада мүн һайн байра, зураглан харуулһан зүйлнүүд хэрэгтэй, һурагшад хэшээлдээ бэлэн байха зэргэтэй. Эдэ бүгэдэн тухайда пропагандист өөрөө оролдоо һаань дээрэ. Иигэжэ али али тээһээ бэлдээ һаа, хэшээл бүхэн һонирхолтойгоор үнгэрхэнь лабтай. Недели бүхэндэ үдэшын 17—19 час болотор занятимнай үнгэрдэг байба. Шулуу нүүрһэшэдэй соёлой ордоной нэгэ гэрэлтэй һайн зал соо һурадаг һэмди. Хүнүүд бултадаа шахуу ходо сугларлаг байгаа. Материалаа тон ойлгосотойгоор хөөрэхэ гэжэ оролдодог һэм.

Партийна һуралсалда пропагандистнарые буруугаар шэлэн табихада, хүнүүд дурагүй байдаг, сэдьхэлээ ханадаггүй. Тиимэһээ тэдэнэр хэшээлдээшье ябахагүй, материалаашье ойлгохогүй. Партийна организацинуудай секретарьнар лэ хүнүүдые суглуулха ёһотой, тиихэдэнь бэлэн аудиторидо ерээд, темээрээ лекци уншаад гараха ёһотойб гэжэ зарим пропагандистнар эндүүрдэг. Иигэхэ болоо һаа, тэдэнэр һурадаг хүнүүдһээ таһаранги байха болоно. Занятиин болохоһоо 1—2 хоног урда тээ хүнүүдтэеэ уулзадаг гуримтайб. Тиигэхэ зуураа темэ тухайгаа һануулаад, ямар асуудалдань ехэ анхаралаа табихаб гэжэ һануулдагби. Тэрээндэ хабаатай марксизм-ленинизмын классигуудай, нэн түрүүн В. И. Ленинэй зохёолнуудые үзэжэ шудалха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулхыень уряалдаг байнаб. Ильичэй түрэһөөр зуун жэлэй ойдо бэлэдхэлэй үедэ энэ илангаяа ехэ удха шанартай.

Темэ бүхэндэ зорюулһан һуралсалай түсэбһөө гадна, өөһэдынгөө үйлэдбэри хараадаа абалсан, тусгаар түсэб табидаг, конспект хэдэг гуримтайб. Эртээнһээ техническэ хэрэгсэлнүүд, зураглан харуулһан зүйлнүүд бэлдэгдэнэ. Мүн һурагшадни ямараар бэлдээб гэжэ һонирхогдоно.

Шэнэ темэдэ орохынгоо урда тээ 10—15 минутын турша соо манай ороной ба республикын, аймагай ба шахтоуправлениин экономикын хүгжэлтын асуудалнуудаар мэдээсэл хэдэг гуримтайбди. Тиигэхэ зуураа ямар нэгэн тусхай темэдэ гол анхаралаа хандуулагдана.

Социализмын политическэ экономи шудалдаг һургуулинуудай пропагандистнарта экономическа газетэ, «Политическое самообразование» гэжэ журнал ехэ туһатай байдаг. Юуб гэхэдэ, манда хэрэгтэй ехэ материалнууд эдээндэ хэблэгдэдэг юм. Тиимэһээ эдээниие ходо уншажа, гараһан материалнуудыень хэрэглэдэг байнаб. Гадна ээлжээтэ хэшээлдээ бэлдэхэ даабари үгэхэдөө, тусхай темээр конспект хэгты гэжэ һурагшадта зүбшэгшэб.

Энэ жэлдэ манай предприяти түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда ороо. Тиимэһээ ажахын тоосоон, сэн, продукциин өөрынь үнэ, ашаг олзо гэхэ мэтэ асуудалнууд һурагша бүхэниие һонирхуулжа байһаниинь ойлгосотой. Теоретическэ материал дэлбэлэн хэлсэхэдээ үйлэдбэриие хүгжөөхэ, социально-культурна хэмжээ ябуулганууды бэелүүлхэ нөөсэ жасанууд, сэн тодорхойлхо, ашаг олзотойгоор хүдэлхэ гэхэ мэтын асуудалнуудта ехэ һаналаа табиһан. материальна урмашуулгын жасануудые тодорхойлжо һураһан байнабди. Эдэ бүгэдые ойлгожо абахын тулада өөрынгөө предприятиин байдалһаа тоо, баримтануудые абажа хэрэглэлсээбди.

«Ажахын тоосоон ба ашаг олзотойгоор хүдэлхэ» гэһэн тон шухала удха шанартай темэ гараха зуураа, түсэблэлгын ба экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда орохо методико тухай һурагшадта хөөрэжэ үгөө һэм. Тиихэ зуураа продукциин өөрынь үнэ сэн, олзо, жасанудай бии болохо тухай ехэ һаналаа табигдаһан байна. Манай коллективэй гурбадахи участогай жэшээ дээрэһээ продукциин өөрынь үнэ юунһээ бүридэнэб гэжэ тодорхойлогдоо, тэрэнэй һайн, муу талануудыень харуулагдаа һэн.

һурагшадтаяа зүбшэн хэлсэһэнэй һүүлээр энэ асуудалаар элидхэл хэхыень бэлэдхэл ехэтэй хүнүүдтэ даалгаха гэжэ шиидээ һэмди. Энэ темээр болоһон ээлжээтэ хөөрэлдөөн дээрэ шахтоуправлениин главна маркшейдер С. Н. Рябов гэгшэ 2/5 гэжэ шахтын түхеэрэлгэнүүдые ашаглалга тухай, тэдэниие улам һайнаар хэрэглэхэ тухайда бодото жэшээнүүд дээрэһээ харуулһан байна. Тиихэдэ главна механик В. Я. Власов продукци ехээр үгэхэ хэрэгтэ шахтын үйлэдбэриин түхеэрэлгэнүүдэй удха шанар тухай, участогай начальник И. О. Цыбиков өөрынгөө участогай продукциин өөрын үнын жэшээ дээрэһээ продукциин үнэ юунһээ бүридэнэб гэһэн асуудал тодорхойлон харуулаа. Иигэжэ бодото даабари хүнүүдтэ үгэхэдэ һурагшад ехээр һонирходог, һуралсалаараа сэдьхэлээ ханадаг, урмашадаг, тиигэжэ улам ехэ юумэ мэдэхэ гэжэ эрмэлзэдэг гээд эдэ бүхы баримтануud намайе этигүүлбэ.

«Социализмын үедэ ниитын ажал» гэһэн темэ гараха зуураа академик С. Г. Струмилинай зохёолнуудһаа хүдэлмэриин үдэр, тэрэнэй үргэлжэлэл гэһэн бүлэгтэ анхаралаа табин энэ темэ дэлбэлэн харуулаа һэм. Хүдэлмэриин үдэрэй һүүлээр хүнүүдтэ ажал хүүлхэдэ, муу байдаг гэжэ тэмдэглээ һэм. Юуб гэхэдэ, манай шахтада иимэ ушар үшөөл үзэгдэһөөр. Энэ хэлэһэнээ этигүүлхын тулада манай шахтын ажал харуулһан тоонуудай таблица жэшээ болгооб.

Иигэжэ темэ бүхэниие үзэхэдөө, өөһэдынгөө үйлэдбэриин жэшээ дээрэһээ тодорхойлон хэлэхэдэ, хүнүүд һонирхоно, нүгөө талаһаа ойлгосотой байна бшуу. Жэшээнь, социализмһаа коммунизм тээшэ гэһэн темэ гарахадаа, «Агуухэ үүсхэл» гэжэ В. И. Ленинэй зохёолдо анхаралаа хандуулаа һэмди. Энэ зохёол ямар үе сагта бэшэгдэһэн бэ гэжэ тон түрүүн элирүүлэгдээ. Совет гүрэнэй түрүүшын жэлнүүдтэ коммунизмын шэнжэ тэмдэгүүд гаража эхилээ гэжэ В. И. Ленинэй хэлэһые мүнөөнэй үе сагтай холбоһон байнаб. Манай шахтоуправленидэ 3 бригада коммунис ажалай коллективүүдэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй. Бүхы хүдэлдэг хүнэй 30 процентнь коммунис ёһоор ажалдаа хандахын түлөө мүрысөөндэ оролсонхой.

Партийна һуралсалда бодото үрэ дүн түйлахада пропагандистын сэдьхэл дүүрэн байдаг, ... ааб даа. Имагтал ... гуулинуудһаа полити... бэлэдхэл һайнтай, ... жаһан хүнүүд — ... нууд, агитаторнууд ... Эдэнэр олониитын ... жын, хүмүүжүүл... ябуулдаг, багша ... зуун жэлэй ойн ... һэн социалис мүры... жалта түйлахыень ... лэн ударидадаг байна... лиин 7 хүнүүдые ... партийна комитет ... нуудаар баталаа. ... главна инженерэй ... Азаров, горно мастер ... ва, шахтын начальник ... ренко болон бусад ... лективүүдтэ коммунис... шэнэй уласхоорондо... КПСС-эй ЦК-гай ... Пленумэй дүнгүүд ... нүүдые хэнэ. Шахт... хөөрэлдөөе ехэ һонир...

һуралсалай энэ ... рагшад марксистско-... софи шудалха юм ... газарта соёлой орд... зал соо ленинскэ ... В. И. Ленинэй зох... шэнэлхын, арад ... түлөө революционно ... һан стендүүд, ... В. И. Ленинэй образ ... нүүд энэ выставкэдэ ... Ильичэй үгэ бэшэһэн... тай, проигрыватель... дэ тодхогдонхой. Эд... һурагшадай эрдэмэ ... рэгтэ ехэ туһатай ...

Эдэ бүгэдэнэй ... иимэ ажаглалта ... республикада үнгэр... республикын бүхы ... пропагандистнар суг... хүтэлбэрилэгшэдэй, ... һургуулинуудай багш... гэлдэр лекцинүүдые ... бди. Тиигээд эдэ бүг... раар хадуужа абаһан ... мэдэхэгүй. Тиимэ тул... партай хөөрэлдөө ... хэрэгтэй хаш гэжэ һа...

Гадна манай ... дистнарай дүй дүрш... хөөрэлдэхэ ушар гэж... райкомой политическ... бинедэй пропагандист... хангаха гэжэ оро... һайн бэлэй. Мүн ... гын зал соо хүдэлхэ ... һаань, һайн һэн.

В. ...
энэ хөөрөөе ...

ГҮРЭНДӨӨ—МИЛЛИОНООР!

Сотниковско шубуунай фабрикын хүдэлмэрилэгшэд В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн баярые ажалайнгаа эрхим бэлэгүүдээр угтахын тулада өөр хоорондоо социалис мүрысөө дэлгэрүүлһэн байна. Тэдэнэр үшөө жэлэй эхиндэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ харюусалгатай уялга абаһан.

Эндэхи шубуушад хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, гүрэндэ тахяагай үндэгэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоо урид дүүргээ. Тэдэнэр худалдаа наймаанай, ниитын эдеэ хоолой болон бэшэшье эмхи зургаануудта 12.639.000 үндэгэ тушаагаа. Жэлэй түсэбэй ёһоор, эндэхид гүрэндэ 11,5 миллион үндэгэ тушааха байһан.

Иигэжэ энэ фабрикын шубуушад жэлэй эхинһээ нааша 13.030.000 үндэгэ суглуулаа. Нэгэ тахяаһаа дунда зэргээр 124 үндэгэн абтаһан болоно. Шубуушад мянган үндэгэнэйнгөө өөрынь үнэ сэн 65 түхэриг 57 мүнгэтэ болгожо, аяар 26 түхэригөөр хямдаруулаа. Тиигэжэ эндэхи тахяашад фабрикынгаа жасада 386 мянган түхэриг сэбэр олзо оруулһан байна.

Фабрикын олохон тахяашад ажалдаа харюусалгатайгаар хандахаһаа гадна, эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр хүдэлнэ. Н. Н. Мочалкина, У. И. Борисова болон Л. А. Илюснина гэгшэдһээ бүридэһэн шубуушадай бригада энэ хугасаада 6,6 мянган тахяа харууһалжа, тэд бүриһөөнь жэлэй эхинһээ хойшо 198 үндэгэ суглуулан абаа. Иимэ ехэ амжалта фабрикын шубуушад хэзээшье түйлаагүй юм.

Шубуушан Александра Андреевна Кузнецова эрхимээр ажалладаг. Тэрээндэ 3 мянган тахяа даалгагданхай. Түрүү шубуушан тахяа бүриһөө долоон һара соо 168 үндэгэ суглуулһан байна. Шубуушан август һарын хоёр декадада аяар 17 мянган үндэгэ абажа, түсэбөө 2500 үндэгөөр үлүүлэн дүүргээ. Тиихэдэ шубуушан П. А. Ефимова август һарын хоёр декадада фабрикынгаа шубуушадай дунда хоёрдохи һуури эзэлжэ, эрхим ажалаараа хани нүхэдөө гайхуулаа.

Фабрикын коллективэй эбтэй эетэйгээр ажаллаһанай ашаар жэлэй түсэб болзорһоо урид дүүргэгдээ гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Коллективэй гэшүүд шубуудайнгаа эдихэ хоол саг болзор соонь, һайн шанартайгаар бэлдэдэг заншалтай. Шубуушадай энэ амжалтада автомашинын жолоошон Н. Самчук, Г. Корчевский болон бусадай хубита оруулһаниинь мэдээжэ.

Эндэхи шубууша... түсэб болзорһоо урид ... һаа, бүри эршэтэй... байнхай. Тэдэнэр ... үшөө 17 мянган ... жа, 15 мянгыень ... дахаар хараалан... шубуушад энэ уял...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (1-... түрүү шубуушан А. ... (2-дохи зураг) шуб... Ефимова.

А. НАГ...
Авто...

ҺОНИРХОЛТОЙ ЛЕКЦИ БОЛОБО

Һаяхан СССР-эй Наукануудай академиин Сибирьтэхи отделениин Буряадай филиалай конференц-зал соо Новосибирск хотодохи экономико ба промышленна үйлэдбэрилгые эмхидхэхэ эрдэм шэнжэлгын институдай экономическа эрдэмэй доктор В. Э. Попович «Сибириин экономико хүгжөөхэ шухала асуудалнууд» гэһэн лекци уншаа.

Профессор В. Э. Поповой хэһэн гүн гүнзэгы удхатай энэ лекци шагнагшадта ниилээд хүндэтэйгөөр угтагдаа.

Лекциин һүүлээр эндэ суглараһад эрдэмтэдэ олон тобто асуудалнуудаар хандахадаа тоб гэмэ, дүүрэн харюунуудые абаа.

В. НИМБУЕВ.

АЖАЛНАЙ УРАГШАТАЙ, БАЙДАЛНАЙ БАЯН

Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ колхоз Аха нютаг соогоо ажана баян ажаһуудалтайгаараа суурхаһаар үнихэнэй. Ажахын малшад жэл бүри түсэб, уялгануудаа үлүүлэн дүүргэжэ, колхозойнгоо жасада нилээд ехэ олзо оруулдаг юм. Тиимэһээ колхоз дотор улад зоной байра байдал бүри һайжаруулха хэрэг ехэ анхарагдажа, энэ талаар яһалахан хүдэлмэри ябуулагдадаг. Жэшээнь, нёдондо малшадай ажаһууха арба гаран шэнэ гэр баригдаһан байна. Тиихэдэ 40 гаран гэрнүүдтэ хуушарһан пээшэнүүдынь задалагдажа, шэнэ хирпиисээр бүтээгдэн, малшадта энэ талаар ехэ зохид болгогдонхой. Мүн колхозой зөөреэр эд бараа худалдаха магазинай ба нютагай хэлхеэ холбооной таһагай байшан баригдажа, холын гүүртэнүүдэй малшадай элдэб хэрэгсэлэй юумэ захихадань ехэ таарамжатай болоһон байна. Иигэжэ малшад энэ талаараа һайнаар хангагдадаг болоо.

Колхозой правлени эдэ һүүлэй жэлнүүдтэ артелиингээ гэшүүдэй амаралтада ехэ анхарал хандуулдаг дээрэһээ малшад болон механизаторнууд амаралтаяа һайнаар үнгэргэдэг заншалтай. Тэдэнэй нэгэ зариманиинь нютагайнгаа аршаануудта амарна, нүгөөдүүлынь холын хото нютагуудаар аяншална. Колхозой правлени амаралтада гараһан ажалшадтаа мүнгөөр туһаламжа хүргэдэг. Жэшээнь, нютагай аршаанда амарһан хүнүүдтэ колхозой правлени 30 түхэриг, Улаан-Үдэ хотоор аяншалһан малшадта 50—100 түхэриг, Москва хото ошохо артелиингээ гэшүүдтэ 150—200 түхэриг харгын таалаан болгожо, бусалтагүйгөөр үгэдэг юм. Энэ мүнгэн зөөри колхозой тусхай фондһоо гаргагдана. Энэ фондомнай колхозой гэшүүдэй амжалтатайгаар хүдэлһэнэй ашаар жэл бүри дээшэлнэ. Дүрбэн жэлэй саада тээ энэ фондмнай 8400 түхэригтэй байһан. Харин 1966—1967 онуудта энэмнай тус тустаа 17517—23597 түхэригтэ хүрэһэн. Нёдондо жэлэй дүнгүүдээр энэ фонддомнай мүнөө 46371 түхэриг тоологдоно.

Энэ хадаа колхозой олзо доходой жэлһээ жэлдэ дээшэлһэнһээ болоно гэшэ ааб даа. Гурбан жэлэй саана ажахы 48648 түхэриг сэбэр олзотой гараһан. Харин урзанда энэмнай 60157 түхэригтэ хүрэһэн. Колхозоймнай ажалшад нёдондо 72465 түхэриг сэбэр олзо артелиингээ жасада оруулһан байна. Тиихэдээ нэгэ түхэриг гаргашалһанһаа 33 мүнгэн сэбэр олзо абтаһан болоно гэшэ.

Эдэ һүүлэй жэлнүүдтэ колхознай тусгаарлан мяхан болгогдохо мал үсхэбэрилжэ эхилһэн. Хэнэйшье мэдэхээр, Аха нютагта жэлэй дүрбэн сагта хүйтэн дээрэһээнь орооһо таряанай ургамалнууд таригдадаггүй юм. Тиимэһээ эндэ имагтал хада уулын, хүбшэ тайгын ногоон соогуур бэлшэдэг һарлаг, хайнагууд үсхэбэрилэгдэнэ. Зүгөөр һарлаг үүлтэрэй мал манай нютагта байгаалиин улариилай хүйтэн, тэжээлээр дуталдадаг дээрэһээ тиимэ һайнаар үдэнэгүй. Малнай үбэлдөө 13—15 процент тэжээлээр хангагдажа, жэлэй дүрбэн сагта үргэлжэ бэлшэхэ баатай болоно.

Гадна, һарлаг малай үүлтэр һайжаруулха асуудал хүсэд һайнаар шиидхэгдэнэгүй. Тиимэһээ малайнгаа үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулха болонобди. Гансал энэ асуудал зүб шиидхэбэл ажахыгаа бүри олзолходтой болгохо байнабди.

Ажахымнай малшад В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойн баярые ажалайнгаа эрхим бэлэгүүдээр, амжалтаар угтахын тула өөр хоорондоо социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлэн, бэе бэедээ туһалалсан, хамтаараа шиидхэгдээгүй асуудалнуудаа шиидхэжэ, эршэ түгэс ажаллажа байнхай. Колхозой правлени, эндэхи коммунистнууд холын гүүртэнүүдэй малшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулхые оролдоно.

Мүнөө жэлэй тэн хахад үнгэржэ, артелиин гэшүүд зургаан һара соо хэһэн ажалайнгаа дүн гаргаһаар үнинэй. Иигэһээр жэлэй гурбадахи квартал дүүрэхэ болоожо байна. Ажалшадай энэ хугасаада түйлаһан амжалта ехэ.

С. ГАЛСАНОВ,
колхозой главна бухгалтер.

Н. К. КРУПСКАЯ

ЛЕНИН ТУХАЙ ДУРАСХААЛ

...февраль һарада рево... гэжэ дуулан гэхэдээ, ...ошохо гэжэ ехээр ...болобо. Тэед Англи ...Росси руу большевикүүдые ...шье табихагүй ...байба. «Энэ бузар ...һаяар гаража шаха ...гэшэ ха», — гэжэ ...тайда бэшээ һэн. ...соогуур нюусаар га... юм аа гү гэжэ һу...байба.

...18-һаа эхилэн Питертэ ...гарадаг боложо, Ильич ...гэһэн бэшэгүүд» ...5 бэшэг эльгээбэ. ...гүшын резолюциин ...шата», «Шэнэ прави... пролетариат», «Про... тухай», «Эб найр... гэжэ туйлахаб?». ...пролетариадай гү... зорилгонууд» ...һэн. Тэед гансал ...Ленинэй Пи... толилогдоһон, ха... редакцида хэбтэ...

...бусахынгаа урда Иль... тухай һанажа бодожо ...эдэ бэшэгүүд cooһoo ...дана. Илангаяа мили... статьянь тодо һанагда... 1924 ондо. Ильич ...хойно толилог... Тэрээн соогоо Ильич ...гүрэн тухай һа... Тиимэһээ «Гү... революци» гэжэ номыень ...тулада энэ бэшэ...гыень заабол уншаха хэрэгтэй.

Мүнөө олон жэл үнгэрһэн хойно тэрэ бэшэгыень уншахада, Ильичые нюдөөрөө хаража байһан шэнги. нэгэ талаһаа, хамаг боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдые зүбөөр ойлгоһон тула эбсэшэгүй зэбсэгтэ тэмсэл хэхэ, ямаршье буулта үгэхэгүй, багаханааршье татагасахагүй гэдэг һэн. Нүгөө талаһаа, олониитын хүдэлөөндэ. үргэн ниитэ зониие шэнээр эмхидхэхэ хэрэгтэ тон ехэ анхарал хандуулдаг бэлэй. 1916—1917 оной үбэл, илангаяа февралиин революциин урда тээхэнэ Ильич эдэ бүгэдэ тухай ехээр хэлэдэг һэн.

Шзейцариин социалист-интернационалист Фриц Платтен гэгшэ Швейцарида байдаг Германиин элшэн сайдтай хэлсээ хэжэ, бидэниие Германи дээгүүр гаргаха болобо.

«Ородой революциин үедэ РСДРП-гэй дүүргэхэ зорилгонууд тухай» гэһэн статьяе Ильич Цюрихэй газетэдэ толилуулхаар үгэһэн, мүн «Швейцариин хүдэлмэришэдтэ зорюулһан хахасалгын бэшэг» бэшэбэ.

Германиин правительство большевигүүдые Германи дээгүүр гаргахадаа, революци гээшэ орон бүхэндэ айхабтар ехэ гай хохидол ушаруулдаг зүйл, тиимэһээ эдэ интернационалистнууд Росси ошоходоо, революци үүсхэхэ ябадалда туһалха гэжэ бодоһон байгаа. Харин большевигүүд Росси дотор революционно агитаци нэбтэрүүлхэ, мүн илалтата пролетарска революци тээшэ дабшаха гээшэ уг зорилгомнай гэжэ тоолодог байба.

Поездdo һуухадамнай, юумыемнайшье шалгаагүй, паспортшье һураагүй һэн. Берлиндэ ойрохоно хэдэн немец социал-демокрадууд тусхай купедэ һууба. Тэед хэмнайшье тэдэнтэй хөөрэлдэбэгүй. Мартын 31-дэ бидэ Швеци ороно, тэндэхи социал-демократическа депутадууд бидэниие угтаба. Зал улаан тугаар шэмэглэгдэнхэй байгаа. Тэндэ суглаан болоо һэн.

Саг зуурын правительство Фриц Платтен Радек хоёрые Росси руу табибагүй. Харин большевигүүдые тогтоохые зүрхэлөөгүй һэн. Бидэнэр Швециһээ Финлянди орошобобди. Хамаг бүхы юумэн хуу өөрын, сэдьхэлээ уяр маар байба: мүухэн вагонууд, ород солдадууд. Бүгэдэ сонходо няалдашанхайбди. Станцинуудай перронууд дээрэ солдадууд олоороо зогсоно. Усеевич сонхоор бултайгаад, «Дэлхэйн революци мандаха болтогой!» — гэжэ хашхарба. Солдадууд гайхангляар тэрээн тээшэ харанад. Бидэнэй хажуутаар хухигар сагаан поручигай хэдэн дахин гарахадань, Ильич бидэ хоёр удаадахи хооһон вагон руу оробобди. Тиихэдэмнай поручик Ильичтэй хөөрэлдэжэ эхилбэ. Ильич мүн лэ хухигар сагаан болошонхой, өөрынгөө һанамжые хамгаална. Тингэһээр байтарнь дүүрэн вагон солдадууд болошобо. Дээрмэдэлгын дайе муушалан хэн тиимэ ойлгосотойгоор хэлэнэ гээшэб гэжэ харахын, шагнахын тулада тэдэнэр һандалинууд өөдэ аһана. Минута бүхэндэ анхаралынь улам шангадажа, шарайнуудынь айхабтар ехээр һонирхоһон тэмдэгтэй болошо байгаа һэн.

Белоостровто бидэниие Мария Ильинична, Шляпников, Сталь болон бусад нүхэд угтаба. Эмэгтэй хүдэлмэришэд ерэһэн байба. Амаршалгын нэгэ хэды үгэ тэдээндэ хэлыш гэжэ Сталь намайе идхана. Тэед би ехээр тээлмэрдэжэ, юушье хэлэжэ шадаагүй һэм. Тэдэнэр маанадаар һуужа, Питер оробобди.

Питерэй олониитэ зон, хүдэлмэришэд, солдадууд, матросууд вождёо угтахаяа сугларба. Мүн дүтымнай нүхэд олон һэн. Лонжюмодо һураһан һурагша Чугурин гэгшэ мүрэ дээгүүрээ үргэн улаан бүд нэмэрүүлэнхэй нёлбоһоёо дуһалуулан, тэдэнэй дунда зогсоно. Тойроод захагүй үргэн далай мэтэ олон зон хүүсэжэ байба.

Революцида оролсоогүй хүн тэрэнэй ямар һүр жабхалантай, зориг бадаруулма байдагынь мэдэхэгүй. Улаан тугууд, Кронштадуудай морягуудһаа бүридэһэн хүндэлэлэй харуул, Финляндска вокзалһаа Кшесинскаягай гэр хүрэтэрхи замые гэрэлтүүлһэн Петропавловска хэрэмэй рефлекторнүүд, броневигүүд, мүн замыемнай хамгаалан зогсоһон жэрэгэр олон хүдэлмэришэд эмэгтэйшүүл.

Петроградай хүдэлмэришэн, солдат депутадуудай Соведэй хуулита түлөөлэгшэд боложо Чхеидзе Скобелев хоёр Финляндска вокзал ерэлсэбэ.

Ильичэй перрон дээрэ гаран гэһээнь, нэгэ капитан тэрээндэ дүтэлэн ошожо, яб байса зогсоод, юушьеб элидхэжэ оробо. Ильич иимэ юумэ хүлеэгээгүй тула бага хэмшээрхэжэ, гараа һаншагтаа абаа шажа ёһолон байба. Тиигээд Ильичые, мүн хилын саанаһаа ерэһэн бидэ бүгэдые хүндэлэлэй харуулай хажуугаар гаргаһанай һүүлээр бидэниие автомобильнуудта һуулгажа, харин Ильичые броневик дээрэ гаргажа, Кшесинскаягай гэр тээшэ абаашаба. «Дэлхэйн социалис революци мандаха болтогой!» — гэжэ Ильич тойроод ябаһан олон мянган хүн тээшэ хашхарна.

Энэ революциин эхилһые Ильич бүхы бэеэрээ, үрэ зүрхөөрөө мэдэржэ байгаа.

Тэрэ үедэ ЦК болон Петроградай комитедэй байрлаһан Кшесинскаягай гэртэ бидэниие асарба. Дээдэ дабхарта нүхэд ёһоной сайлалга боложо, питернүүд амар шалтын үгэнүүдые хэлэхэ гэхэдэнь, Ильич өөрынгөө тон ехээр һонирхожо байгаа зүйл тээшэ хөөрэлдөөгөө шэглүүлжэ, ямар тактика баримталхаб гэжэ хэлэжэ эхилбэ.

Кшесинскаягай гэрэй дэргэдэ олон хүдэлмэришэд, солдадууд зогсожо байгаа һэн. Ильич балкон дээрэ гаража үгэ хэлэбэ. Энэ уулзалга, революционно ехэ дэбжэлтын оршон байдал зүрхэ сэдьхэлыемнай доһолгон байба.

Һүүлээрнь бидэнэр өөһэдынхидтөө, Анна Ильинична Марк Тимофеевич хоёрто ошобобди. Мүн Мария Ильинична тэндэ байдаг байгаа. Бидэнэртэ амяраа таһалга гаргажа үгэбэ. Анна Ильиничнада хүмүүжүүлэгдэжэ байгаа Гора гэжэ хүбүүхэн бидэнэй хоюуланаймнай оронууд дээрэ «Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!» гэһэн лозунг хадаба. Тэрэ һүни Ильич бидэ хоёр дуугаралсангүй шахуу хоноо һэмди. Сэдьхэлэйнгээ мэдэрэлые гаргаха үгэншье үгы байгаа. Тэед тэрээншьегүйгөөр хуу эли байгаа ха юм даа.

Иимэ халуун шанга үедэ минута бүхэн үнэтэй байба. Ильичэй бодожо үрдеэдүй байтар, Бүхэроссиин хүдэлмэришэн, солдат депутадуудай Соведүүдэй гэшүүд большевигүүдэй зүблөөндэ ошое гэжэ хэдэн нүхэд хүрэжэ ерэбэ. Тэрэнь Таврическа ордон соо болобо. Мүнөө юу хэхэ хэрэгтэйб гэжэ Ленин арбаад тезис соо харуулжа үгэбэ. Шагнажа байгшад түрүүшын үедэ абиртаһан шэнги байба. Социалис революци тухай хэлэхэнь үшөө эртэ гэжэ олон хүн һанаһан байгаа бшуу.

Плеханов өөрынгөө «Единство» гэжэ нэрэтэй газетэ соо Ленинэй тезисүүдые «дэмырэлгэ» гэжэ нэрлэбэ.

Ленинэй тезисүүд гурба хоноод байхада, апрелиин 7-до «Правдада» толилогдобо. Тиигээд үглөөдэрынь мүн «Правдада» «Манай һаналай алгасал» гэһэн Каменевай статья гараба. Ленинэй тезисүүд хадаа гансал тэрэнэй өөрынь һанамжа юм. Тэдэнииень «Правдашье», ЦК гай бюрошье дэмжэнэгүй гэжэ бэшэгдэһэн байба. Ленинэй өөрынгөө тезисүүдые тунхаглаһан зүблөөндэ хабаадагша большевик депутадууд эдэ тезисүүдые бэшэ, харин Центральна Комитедэй бюрогой тезисүүдые абаа гэжэ бэшэһэн байгаа.

Большевигүүдэй эмхи дотор тэмсэл эхилбэ. Тэрэнь удааншье үргэлжэлөөгүй. Долоон хоног үнгэрөөд байхада, Петроград хотын большевигүүдэй ниитэ городой конференци боложо, тэрээн дээрэ Ильичэй һанамжа абтаһан юм. Конференци 8 үдэр (апрелиин 14-һөө 22 хүрэтэр) үргэлжэлөө һэн. Энэ турша соо хэдэн томо үйлэ хэрэгүүд боложо, Ленинэй айхабтар зүб һанамжатай байһыень баталан харуулба.

Буржуазна газетэнүүд Лениндэ, большевигүүдтэ эсэргүү галзуу гүрдэлгэ эхилбэ. Энэнь Ленинэй тезисүүдые улам олон зондо мэдээжэ болгобо.

Боложо байгаа дайн дээрмэдэлгын шанартай, империалис дайн гээшэ, амгалан байдал тогтоохо шухала гэжэ Ленин тиихэдэ хэлэдэг һэн. Дайн дажарһаа хашарһан матросууд болон солдадууд энээниень талархаба. Апрелиин 10-да Ленин Измайловска полкын урда үгэ хэлэбэ. Апрелиин 15-да «Солдатская правда» гэжэ газетэ гаража эхилбэ. Харин 16-да Петроградай солдат болон матросууд Ленин болон большевигүүдые мүрдэхэ, гүрдэхэ ябадалые буруушааһан жагсаал эмхидхэбэ.

Апрелиин 18-да (майн 1-дэ) Россида хэзээшье урдань үзэгдөөгүй, майн 1-нэй асари ехэ жагсаалнууд бүхы орон дотор болоо һэн.

Мүн апрелиин 18-да гадаадын хэрэгүүдэй министр Милюков Саг зуурын правительствын зүгһөө ното толилжо, боложо байгаа дайе илалта хүрэтэр үргэлжэлүүлхэбди, союзнигуудай үмэнэ абаһан уялгаяа дүүргэхэбди гэжэ соносхобо. Энэнь хадаа II Николайн правительствын, хаанай бүхы шайкын зүгһөө буржуазин үмэнэ абаһан уялганууд байха гэжэ большевигүүд шүүмжэлэн хэблэлдэ бэшэбэ.

Олониитэ зон энээниень ойлгон гэхэдээ, үйлсэдэ гараба. Апрелиин 21-дэ тэдэнэр Невскэ проспект дээрэ жагсаал хэбэ. Мүн Саг зуурын правительствын тала бариг шадшье баһа тэндэ сугларaa һэн.

Эдэ бүхы хэрэгүүд большевигүүдые жагсаан нэгэдхэбэ. Петроградай большевик эмхинүүд Ленинэй үзэл дагаһан шиидхэбэринүүдые абаа һэн.

Апрелиин 21, 22-то ЦК-гай абаһан шиидхэбэринүүд соо Саг зуурын правительствые элишэлхэ шухала гэжэ бэшэгдэһэн, мүн Петроградай Соведэй эбсэлгын тактика буруушаагдаһан, Саг зуурын правительствые дары унагааха гэһэн һэдэлгэ буруу гэжэ хэлэгдэһэн юм.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

(АПН).

...һаа гадуур хүүгэдые һургаха асуудалаар Бүхэроссиин I съездын заседаниин һүүлээр ...Н. К. Крупская хоёр Союзуудай байшанһаа гаража ябана. (Москва 1919 оной майн 6. ...һан зураг). ТАСС-ай фото.

...АЛУУН УУЛЗАЛГАНУУД

...Намсараевай нэрэмжэтэ ...театрай залуу ар... Москва, Хальмагаар гаст... ерэн сасуу Ц. Шаг... «...шуу» гэжэ зүжэг ...дын, Захааминай ай... малшадта харуулхала ...ехээр гараа һэмди. ...үдэшэ Оронго ...үгэргөөбди. Сэхынь ...надыемнай хүн зон ...таб, зүжэгнай ямар ...б гэжэ ехээр һанаа...бди.

...дэдэ һургуули һая ...һэн хадаа, иимэ мэ... ...гүй ябагдаха арга... Артистын мэргэжэл ...гэшые шудалһан, ...наадажа шадаха боло... ...хуряанги, зүрхэсэн... ...мэдэхэ хүнүүдтэ ...байгаа ёһотой. ...энэ зүрхэсэлгэ наа... ...түрүүшын минута... ...наадаха бүрэ ...түрүүшынгээ үдэ... ...һэмди. Тингэжэ ...үдэлтэдээ, зааханаар... ...найдалтай болоо бэ... ...бидэнэй урма зо... ...бадараа һэн.

...харуулхаһаа гад... ...совхозой хүтэлбэриин ...һан шефскэ концерт ...Ушар иимэһээ ав... ...Зэдын аймагай «Ком... ...колхозой правлениин, ...колхозой түб...һөө гушаад модондо оршодог Худага гэжэ газарта түрүүшынгээ концерт үгөөбди. Эндэ һаалишад холын отарын хонишод сугларaa.

Тиихэдэ августын 10-да, тус аймагай Оёорой совхозой IV отделениин түб — Номто нютаг ошоо һэмди. Үдэрэй хоёр саг байгаа. Клубые даагша Матвей Бадмаев бидэниие угтан абаа һэн. Концерт харахаяа машинаар, мотоциклаарша, морёоршье һаалишад, хонишод бүгэдөөрэн ерээ һэн.

Удангүй хүшэгын нээгдэхэдэ, С. Б. Рабсалов (ударидагшамнай) сценэ дээрэ гаража, урид хэлэгдэхэ үгөөр тэдэниие амаршалаа.

— Бидэ тусхай бэлдэһэн концертнэ программагүйбди. Иимэ халуун урялнууд боложо, холын бэлшээриин малшадта ошохо болохобди гэжэ мэдээгүйбди. Тиимэ һэн тула, үнэнтэ һайхан юумэ харуулбагүй гэжэ дураа гутахагүйнтнай түлөө залуу нүхэдэйнгөө захяа та бүгэдэндэ дамжуулба гээшэб. Зай, иигээд харагты, — гэжэ үгэеэ дүүргэхэдэнь, бидэ харюусалгатай ушараа мэдэрэнхэй, концертээ эхилээ һэмди. Шэнэ буряад, монгол, ород дуунуудые Татьяна Цыренжапова, Фридрих Иннокентьев, Хэшэгтэ Мункуевай гүйсэдхэхэдэ, Х. Намсараевай «Жоодшо», «Ангуушад» гэжэ уран шүлэг рассказ уншахада, зал соо баярай нэрьемэ альга ташалган удаан замхаагүй. Тиихэдэ, Ч. Павловай «Сэлэнгын эрьедэ» гэжэ дуугаар сценэ харуулхадамнай, харагшад мүн лэ һонирхон угтаа. Концертын һүүлдэ зал cooһoo: «һайнта даа! Хожом ерэжэ байгты! Шэнэ буряад дуунуудые олоор асарагты!» — гэһэн захяанууд дуулдадаг байгаа. Эдэ бүгэдые үзэжэ ябахада зохидшье байгаа. Хүдөөгэйхиднай шэнэ шэнэ дуу шагнаха ехэл дуратай байна. Эндэл бидэ дуун гээшэ хүнэй үнэн хани юм байна гэжэ һайн ойлгоо һэмди. Тэед тиимэ дуунууд хэнэйшье мэдэһээр тон үсөөн аад, халагламаар. Артистнарые хүлеэшэһэн хүдөөгэйхидые харахадаа дахин дахин наадаһайбди гэлсэдэг байгаабди. БурАССР-эй габьяата артист Д-Д. Жалсараевай зохёоһон дуунууд шагнагшадай үндэр сэгнэлтэдэ хүртэдэг байгаа. Үнэхөөрөө энэ нүхэрэй дуунуудые шагнахада — урин, дуулахада — уян байханъ одоо хэды гоёб! Эдэ бүхы һанамжануудые би олониитэһээ дамжуулна гээшэб.

Тингэһээр лэ Захааминай аймаг гарабабди. Тус аймагай хүдөө нютагуудаар ябахадамнай хүн зон зүжэг хараһанай һүүлээр: «Концерт үгэгты! Буряад дуунуудые дуулагты!» — гэжэ уряалдаг байгаа. Тиихэдэнь лэ һүни орой болотор концерт үгэдэг һэмди. Августын 12-то «Красный Октябрь» колхозой «Хасууртын үбһэшэдэй, силос дарагшадай бригадада концерт үгөөбди.

Ч. ГУРУЕВ,
артист.

„БУРЯАД ҮНЭНДЭ“ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

...ХАР-ШЭБЭРЭЙ АЙМАГАЙ ПРОКУРОРОЙ УЯЛГЫЕ ...ДҮҮРГЭГШЭ ДЫМЧИКОВЭЙ АНХАРАЛДА»

...аршагтай корреспон... ...уулшын почтоһоо» гэ... ...доро манай газетын ...най номерто толилог... Тус корреспонденци ...хар-Шэбэрэй аймагай ...манай редакциин эль... «Хүсөөтын хүдхэшүүл» ...он уялгые дүүргэгшэ ...тондо харюусахадаа, ...сэ, бэсһээ холодуулха ...гэ гарһан байгаа. ...шүүмжэлэлдэ хайша ...хандажа, зохихо хэм... ...иимэ халирхай ха... ...Дымчиков тушаа ...ынь тула тус кор... ...ци республикын про... ...гдэһэн юм.

Корреспонденци соо хэлэгдэһэн баримта шалгажа үзэхэдэ булта тодороо. Аймагай прокуророй уялга дүүргэжэ байһан Дымчиков редакцида харюусахадаа яаража, ямар хэмжээнэй абтаһан тухай тоб гэмэ мэдээсэл үгөөгүй байһан. Анхаралтайгаар харюу үгэжэ шадаагүй Дымчиковтэ саашадаа иимэ юумэ дабтахагүйнь тула шанга һануулга хэгдээ.

Редакци байгша оной июлиин 9-дэ Хүсөөтэ тосхондо Дашабыловай гэртэ болоһон ушар тушаа һонирхоһон байгаа.

Милициин шалгаһан материалтай нүхэр Дымчиковэй танилсахадань, эрхэтэд Дашабылов, Базаров. Эрдынеев гэдэгүүд Дашабыловай гэртэ сугтаа архидаһан байгаа. Архиин охиндо төөриһэн эдэнэр хоорондоо наншалдажа, Эрдынеевынь сохюулһан, намнуулһан байна. Мухар-Шэбэрэй аймагай арадай сүүдэй шиидхэбэриин ёһоор, Дашабылов Базаров хоёр арба-арбан сүүдхээр арестовалагдажа, элдэб ажал түлөөһэгүйгөөр хэһэн байна. Сүүдэй шиидхэбэри тушаа Эрдынеевэй зүгһөө ямаршье гомдол байгаагүй гэжэ Буряадай АССР-эй прокуророй уялгые дүүргэгшэ, юстициин ахалагша советник Коростылев манай редакцида мэдээсэбэ.

ТАБАН ОРДЕНОЙ КАВАЛЕР

Очерк

1. АМГАЛАН ТАЙБАН БАЙДАЛ

Шаргал улаан наранай шанха дээрэ гарахатай хамта хашаагай саанаһаа бүлэг үхибүүд һубарилдан гараад, бэеынгээ һүүдэр хэмжэхэ һанаатай ээлжээлэн байжа зогсобод. Тэед һүүдэрынь хүлнүүдтэнь халхалагдажа, мүртэй юумэн харагдабагүй.

— Ээ, Костя! — гэжэ бултанһаа набтархан хүбүүн ооглобо.

Гэрэйнгээ хажууда юушьеб дархалжа сүлөөгүй байһан хүбүүн хашаа дээгүүр үлын хараад:

— Яагааб, юун болооб? — гэжэ һонирхобо.

— Наашаа ерэ даа!

Наһанһаань үлэмжэ үндэр бэетэй хүбүүн ойро ошоод, тээ саагуур, хуһата шугын хоорондуур харьялһан тайгын горхоной шэбэнээ аяшархан шагнаад, абяагүйхэн зогсобо. Аали номгон байдал тэрэнэй хонгор һайхан сэдьхэлые үлгыдэжэ ерээдүйн сэлмэг гэгээн тээшэ даллажа байһандал гэхэ юм. Парата дэлхэй дээрэ түрэһэн хутайдаа хүн бүхэн урмашан баясажа, энэ наһандаа уйдхар гашуудал хэзээдэшье үзэнгүй, хуби заяагаа эрхэ байдалай жама ёһодо тааруулан түбхинүүлхые эрмэлзэдэг шуу. Тиимэһээ тэрүү тэрэ, һасхагар ногоон хуһата шугын һаршаганахые, харьялаата горхоной шэбэнэхые, шубуу шонхорой шарьяа табин шишаганалдахые, аялга дуугаа хангюурдан зэдэлүүлхые тэрэ аяшархан шагнана гээшэ. Тэед яахаб даа. Амгалан байдалай жама ёһо иимэ ха юм.

Оршон тойрониие һайхашаан хараһан, бүхы юумэндэнь бишыхан үхибүүн мэтэ атаархаһан арбан гурба наһатай Костя Дарбашкеев ангиин дайсанай «шоно сэдьхэлтэй, шабар дотортойе» тиихэдэ хайшан гэжэ мэдэхэ бэлэй.

— Костимнай бултанһаа үндэр аад, һүүдэрынь мүн баһа ёһоорхон лэ байна, — гэжэ үхибүүд энеэлдээд, хэдэгэнэһээ тэрьедэжэ, нөөхи горхон тээшэ оодоролдоһон тугалнуудай хойноһоо аһан шадалаараа гүйлдэшэбэ.

Хүбүүн тэсэбэгүй, үетэн нүхэрэйгөө хойноһоо мүн баһа шадал мэдүүлээ. Эгээл энэ үедэ, амгалан тайбан ажабайдалтай совет үхибүүдэй зунай сэнгэлигтэ амаржа, наадажа байха үедэ баруунай хирээнүүд шуһаар хааган жа, хас тамгата фашистнууд зоргондоо аашалалдажа байгаа. «Гитлер гээшэнь ёһотойл ада шүдхэр шэнги арьяатан ха. Сэрэгэй ехэ хүсэ суглуулаад, хэдыдэхи жэлээ дай жүрөөдэнэ гээшэб. Юрэдөө тэрэнэй амые хазаарлаха, һоёо шүдыень хуха сохихо хүбүүд үгы юм гү? Байза даа, тиимэ хүбүүд олдохол байха» гэжэ үбгэ эсэгэнэрэйнгээ хэлсэдэгые абяагүйхэн шагнадагшье һаа, алуурша фашистнууд эрхэ сүлөөтэ Совет орондомнай хэзээ нэгэтэ дайгаар добтолон ороха гэжэ хүбүүн тухайлаагүй, ухаалдяашьегүй ябаа.

Согтой хүхюун үетэн нүхэдтэйгөө уһанда тамараад, гэртээ ерэхэдэнь, хүршэ айлайхидынь сугларанхай:

— Ямар муухай юумэн бэ. Арайл гэжэ хүл дээрээ гараад, һаял жаргажа байхадамнай баһал зоболонтой байдал тохёолдохонь, — гэжэ гэмэрэлдээд, бүгэдөөрэн сухалтай юумэд шүдөө хабиралдажа, нидхээ буулгажа байба.

Хорото муухай дайсан Совет орондомнай добтолон ороо гэжэ Костя одоошье ойлгоо бэлэй. Тэрэ гэһэнһээ хойшо нютагайхидынь урданайхиһаа бүри ехэ хүсэтэй, эбтэй болоһон шэнги хүдэлжэ, хөөрэлдэхэдөөшье, алуурша дээрмэшэдые хараадаг болобо. Нютагайнь хүдэр шанга эрэшүүл бүгэдөөрэн шахуу баруунай фронт мордожо, колхозойнгоо ажал хүдэлмэриие эхэнэрнүүд, үбгэд ба Костидо тон адлирхуу үхибүүд хэжэ захалба.

Нэгэ, хоёр жэл үнгэрбэ. Холын фронтһоо һайн, муушье мэдээн ерэхэ юм. Гэбэшье нютагайхидынь урма зоригоо хухараагүй, ажахыгаа һуладуулангүй хүгжөөжэ, үхибүүдээ һургажа, хүмүүжүүлжэл байгаа.

1942 оной февралиин янгинама нэгэ үглөө арбан зургаатай Костя Дарбашкеев ВЛКСМ-эй Бэшүүрэй райкомдо ерэжэ:

— Намайе фронт эльгээгты! — гэжэ эридээр хандаба.

Райкомой секретарь тэрэниие адаглан хараад:

— Бишыхан дүүнэрээ, эжыгээ орхёод ябахам гээ гүш. Тиихэдэ абашни дайлалдажа байна. Үгы, би шамайе фронт эльгээхэ эрхэгүй хүн гээшэб, — гэбэ.

Тиихэдэнь Костя урагшаа хэды алхам дабшаад, сээжэ үбсүүгээ ёорһоной удаа:

— Би ябахам. Хүбүүдэй дайлалдажа, шуһаа адхажа, баатарлигаар унажа байхада, хайшан гэжэ һанаа амархан байлтайб. Намтай сасуу, намһаа дүүшье хүнүүд алуурша дээрмэшэдтэй баатарлигаар дайлалдана. Жэшээнь, Краснодон хотын комсомолшууд, Москвагай һурагша Зоя Космодемьянская, — гэжэ няд-сад дуугарба.

II. ТАГНУУЛШАНАЙ ХҮШЭР ЗАМ

Уданшьегүй, хүбүүнэй һанал хүсэлдэжэ, мэргэн буудагшадай тусхай һургуули дүүргэһэн Костя Дарбашкеев суута 32-хи гвардейскэ дивизидэ ерэбэ. Мэргээр буудадаг, эрэлхэгээр дайлалдадаг хүбүүе 82-хи гвардейскэ полкын командир подполковник Наситенко уданшьегүй ажаглаад, тэрээндэ эгээл харюусалгатай даабари үгэдэг болобо. Иигэжэ юрын буряад хүбүүн, Бэшүүрэй дунда һургуулиин һурагша Костя Дарбашкеев тагнуулшан болоо һэн.

Эсэхэ сусахые, айха һүрдэхые мэдэдэггүй, тагнуулһаа бусахадаа заабол «хэлэ» асардаг буряад сэрэгшэ тухай нүхэдынь хани халуунаар хэлсэжэ, тэрээн шэнги тагнуулшан болохоо олонхидынь эрмэлзэхэ юм. Дайсанай байдаг газарта һүниндөө ошохо, өөрынхидтөө тон туһатай мэдээ асарха — тэрэнэй дуратай мэргэжэл болоо бэлэй. Гэбэшье Костя бэеэ дээгүүр абхуулаагүй, харин нүхэдтөө түбшэн даруугаар, ёһотой буряадаар хандаха юм. Дайнай дүүрэхэ багта тэрэ арбан табаад «амиды хэлэ» асарһан байха.

Прибалтикые алуурша дээрмэшэдһээ сүлөөлхэ үедэ, 1944 оной хабар Константин Дарбашкеев онсо шалгарһан юм. Бута һамна сохюулжа, һэегүй гэдэргээ сухарижа ябаһан немецүүд совет Прибалтикын баялигые ээлхые оролдобо. Дайсадай хэдышье шангаар туладдаа һаа, манай сэрэгшэд тэдэнэй бүхэлэлтые хобхо сохижо, урагшаа Европын арадуудые фашизмын үхэлһөө сүлөөлхөө добтолжол ябаа. Манайхинай амжалта, илалта бүхэн эрэлхэг зоримгой тагнуулшадай хэһэн ажал хэрэгтэй нягта холбоотой бшуу.

Шауляй город шадар 85-хи стрелково полкын тагнуулшад һүниин харанхыгаар добтолго хээд, нэгэшье хүн һөөргөө бусаагүй бэлэй. Тиихэдэнь полкын командовани тон аймшагтай, харюусалгатай даабари Константин Дарбашкеевтэ найдажа үгөө һэн. Харанхы болохотой хамта бүлэг сэрэгшэдые дахуулһан буряад хүбүүн дайсанай байһан газар тээшэ мүлхибэ.

Уданшьегүй нэгэ хүн урдань һүүдэгэшэхэдэл гэбэ. Тагнуулшад тэрэ дары шэбэнэлдэн һагад зүбшэлдөөд,

иишэ тиишэ таран мүлхибэ. Зүгөөр Константин Дарбашкеев урдаханаа һүүдэгэнэһэн немецкэ патруулиие һахиха баатай болобо. Тухайлхадань, дайсанай оборонo тэрэнтэй зэргэлээд шахуу.

Үүрэй толоной сайратар тэрэ соромшье гэжэ һажаагүй, саада тээһээ хүнэй гарахые хүлеэбэ. Үглөөгүүр блиндаж cooһoo гурбан немец офицер гаража, эбһээлэн байжа һуняаба. Гартаа маняарха бариһан офицерэй саашалхатай хамта блиндаж уруу харайжа ороод, оройдоо нюдэ сабшаха зуура хоёр офицерые автомадаар буудажа унагаагаад, хубсаһыень үмдэжэ үрдибэ. Гартаа маняархатай гурбадахи офицерэй ерэхэтэй сасуу толгой дээгүүрнь буудажархиба. Ухаа мэдээгээ алдаһан немец урдаһаань бэлтысэ хараад, юушьеб дуугарха һанаатай амаа ангалзуулба ха. Тиихэдэнь Костя үүдэн тээшэ заажа, ээлжээтэ «хэлэ» урдаа туугһан зандаа блиндажһаа гараба.

— Бэрхэш даа, Костя! Яһала үнэтэй мэдээ асаржа шадааш, — гэжэ магтахадань, Константин Дарбашкеев полковнигто ёһолол үгөөд: — Советскэ Союзда алба хэнэб! — гэжэ тордиһогүйгөөр дуугараа һэн.

Эрэлхэг Буряад тагнуулшанай дайшалхы намтарһаа нэгэ ушар тухай хэлэгдэбэ. Тэед иимэ ушарнууд хэды олон гээшэб. Гэбэшье Кенигсберг шадар болоһон нэгэ ушар бүришье һонирхолтой.

Манайхин Кенигсберг хото дүтэлжэ ябаа. Тэед энэ хотые эзэлхын тула дайсанай хүсэ шадалые, ямар сэрэгэй байһые мэдэхэ хэрэгтэй байгаа. Энэ харюусалгатай даабари дивизидээ алдаршаһан тагнуулшан Константин Дарбашкеевтэ мүн баһа даалгагдаба.

1945 оной эхин. Ураалай хүбүүн — Виктор Ширинкинтэй хамта тагнуулда ошохо болобо. Тэрэ һүни хии хара һалхин буугаад, шорой тооһон урагшаа ябахын аргагүйгөөр хүнэй нюур хайра, шаналгүй шабхадаха юм. Тиигэбэшье эрэлхэг хоёр тагнуулшан дайсанай дайшалхы объект хүрэтэр мүлхин ошобо. Һалхинда соо нэбтэ үлеэлгэһэн, даарaжа борсойшоһон хоёр харуулшан өөдэ руугаа алхалалдана. Бэгзытэрээ даарашаһан эдэ харуулшадые амидыгаар частьдаа абаашаха гэжэ хэлсэбэ.

Костя нюдэ сабшаха зуура тохигор бэетэй немецэй винтовкые гараһаань мулта татажа абаад, хүрзөөрнь толгой руунь сохижо унагааба. Харин Виктор Ширинкин нүгөөдэтэйнь аһан шадалаараа носолдожо, газараар мухариба. Костя тэр зуура хажуудань гүйжэ ошоод, дайсанай хүзүү руу буугаараа сохижорхибо.

Алуурша дээрмэшэд мэдээ ороходоо, совет полковнигой урда һууһанаа тухайлба.

Эрэлхэг тагнуулшан, коммунист Константин Григорьевич Дарбашкеевэй фронтовой ажабайдал тухай дууһан бэшэхын аргагүй.

Баатарлигаар дайлалдажа, Эсэгэ ороноо алуурша дайсадһаа хамгаалалсаһанайнгаа түлөө К. Г. Дарбашкеев табан орденоор шагнагдаа — «Алдар габьяагай II-дохи ба III-дахи шатын», «Эсэгэ ороноо хамгаалгын 1-хи шатын» хоёр, «Эсэгэ ороноо хамгаалгын II-хи шатын» нэгэ орденуудаар шагнагдаһан байна.

III. ҮГЛӨӨНЭЙ УЛААН НАРАНААР

Хабарай тарилгын гү, али үбһэ хуряалгын үедэ түмэршэ дарханай хэхэ юумэн илангаяа олошордог. Үсэглдэр эбдэрһэн косилкатай носолдожо, үдэшэ орой болотор һаатаһан аад, Константин Григорьевич наранай гархаа һанатар унтаһан байгаа. Унтариһаа дүмүүхэн бодоод, яаралтайхан хооллоод, кузницадаа ошохо гэжэ байтарнь, хүбүүниинь хаанаһаашьеб гүйжэ ерээд:

— Аба, кузницаяа ошохо болоо гүт? — гэжэ хандаба.

— Ошохобди даа, — гэбэ абань.

— Ямар орой болотор унтанабта. Наран гараа ха юм, — гэжэ хүбүүнэй ажаглалта хэхэдэ, Константин Григорьевич үхибүүн шэнги миһэрэн энеэбхилээд, кузница тээшээ бушуухан гэшхэлбэ.

Дайнай дүүрэһэн хойно К. Г. Дарбашкеев эхэ эсэгэнэрэйнгээ түрэл нютаг (Эрхүүгэй областиин Алайрай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз) ерээд, хойто үдэрынь колхозой ажалда хамсыгаа шуужа оролсоо бэлэй.

Дайнай үедэ нилээд ядарһан ажахыгаа хүл дээрэнь гаргалсаха, шэнэ барилгануудые бодхоолсохо ушар гараба. Тиимэһээ К. Г. Дарбашкеевтэ харюусалгатай даабари мүн баһа үгтэбэ. Дайнай дүлэн соогуур нилээд ябалсаһан, үхэлэй газарһаа амиды мэндэ бусаһан тагнуулшанда барилгашадай бригадираар хүдэлхэдэ тиимэшье аймшагтай бэшэ байгаа. Һүүлээрнь, колхозой түмэршэ дарханай пенсидэ гарахада, кузницын ажал хүдэлмэри мүн баһа тэрээндэ даалгагдаа һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Константин Григорьевич дархан мэргэжэлтэйгээ хахасаагүй, харин үглөөнэй улаан наранаар ажалдаа ерэдэг заншалтай.

Түмэршэ дархан хяһа дээрэ нүүрһэ дэгжээгээд:

— Мухаа, энээхэн хөөргэ дарал даа, — гэжэ хүбүүндээ хандаба.

Шаргал улаан наранай шанха дээрэ гаратар эсэгэ хүбүүн хоёр кузницаһаа гарангүй ажаллаба. Кузницын хажуугаар шууялдажа, тэрүү саана, хуһан шугын хоорондуур харьялан урдадаг горхондо оймохоо ошожо ябаһан үхибүүдые хүбүүниинь хараһаар:

— Аба, би горхондо ошохом гү? — гэжэ шарайшалан хараба.

— Заа, ошыш даа, ганса тоомоо бү таһараарай, — гэжэ түмэршэ дархан захиба.

Горхон тээшэ шардайтараа гүйжэ ябаһан хүбүүгээ харахадаа, согтой хүхюун бага наһаяа эрхэ бэшэ ойндоо оруулжа, Бэшүүрэй хуһан шугы соогуур наадажа ябаһан эдир наһанайнгаа үетэн нүхэдые эли тодо хараһандал болоо һэн.

Шугы талаһаа үхибүүдэй шаг шууян зэдэлнэ... Коммунист, эрэлхэг тагнуулшан, түмэршэ дархан К. Г. Дарбашкеев үхибүүдэй хойноһоо нилээд удаан һарабшалан хараад, энэ дэлхэй дээрэ дахинаа дайн хэзээдэшье бү болоһой гэжэ сэдьхэнэ юм.

С. МИРОНОВ.
М. ОСОДОЕВ.

ХАЛХЫН-ГОЛОЙ ИЛАЛТЫН 30 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Д. ПУРЭВДОРЖ.

СИБИРЬ

Сортоовой поезд түернэ, түернэ,
Сонхоор харахадам, модод үнгэрнэ.
Хизаар захагүй,
Хаража барашагүй
Хабата, суута, хангил Сибирь.
Түрэл оромни холодоно, холодоно,
Түмэр морнмнай гүйлгэнэ, соёрно.
Хабсагай, ташалан,
Халюурма сабшалан,
Хабатай тарялан, сэнхир хадалан.
Халта тогтонобди—гармонь дуугараа,
Ханирхан хүнүүд даллана гараараа.
Үдэртөө һаруул,
Һүниндөөшье һаруул —
Һолонготон сасарна электрын галнууд.
Тайга ябатараа, тала набтайшана,
Тингээд гэнтэ хото яларшана.
Хүхилдөөн, нэрьелдээн,
Хүүхэдэй энеэлдээн,
Хүнүүдэй угталсаан, үдэшөөн, хүргэлсөөн.
Ородойл сэдьхэлтэй жэшээлмэ тунгалаг
Орон хизаар лэ Сибирь нютаг.
Хизаар захагүй,
Хаража барашагүй,
Хабата суута, хангил Сибирь.

Цырен-Базар БАДМАЕВ буряадшалба.

Д. ТАРВА.

ГУРБАН ТАНКИСТНУУД

[Дурасхал]

Халхын голой тулалдаан
Һанагдана намда элихэн.
Харанхы һүниин эмнихэнь—
Мүшэрэй бэшэ, тобшонуудай
улагашалдаан.
Эхэ Монгол орондом
Иигэжэ байһан үе бэлэй,
Ород, монгол арадуудай
Орхилсохогүй халуун
найрамдалаа
Бүмбэрсэгэй нюурта алтаар
бэшэжэ,
Бүгэдые гайхуулһан үе бэлэй.
Зулгы һайхан хүүхэн шэнги
Зунай нэгэ үдэр һэн.
Байгаалиин һайханай үбсүүе
Барас хээлэхээ һэдээ һэн.
Дархан хилын хаягаар
Дариин утаан бархаба,
Баян-Сагаанайм орой руу
Балата хура адхаба.
Бэрхэ сагта харадаг,
Бэһэнүүдээ холбон ябадаг
Зүрхэнэй нүхэд ород аха дүү
Замдамнай нүхэсэн ерэбэ.
Аюулта дайсанай урдаһаа
Альгаа адхалсан мордобобди,
Иван байна гү, Ядам гү,
Петров байна гү, Бадма гү—
Илгаа үгы бидэндэ,
Ирагуу ханирхал зүрхэндэ,
Зүһэ шарайгаа үзэлсөөшгүй
һаа,
Зүрхэнүүднай танил даа
анханһаа.
Эгээл имэ гурбан нүхэдөө
Эльгэндээ тахижа ябадагби.
Халхын голой дайнда
Хани гурбан хабаадан,
Нүхэдөө аршалха хэрэгтэ
Нюдэнтээ жэшэн ороо.
Габьяань тэдэнэй тодороо,
Гал шэнги орьёлоо.
Бузар дайсанаа дараашье һаа,
Бусажа тэдэ ерээгүй,
Удам минии Гоби
Унаһынь шаналан дууладаг лэ,
Сэнхир һалхинай хүшэргэ дээр
Шэн зоригынь дурдадаг лэ,
Түрэл садан залуу дүүхэй.
Түүхэеэ бү мартаарай.
Хэдэн удаа ород нүхэднай
Хэрзэгы дайсадһаамнай
аршалааб!
Аха дүү баатар танкистнууд
Ами наһаа хэды зорюулааб!
Гоминдан, Унгерные үлдэжэ,
Гоби ороноо сүлөөлхэдэмнайш
Баһал имэ ород хүбүүд
Баруун гараа һарбайлдан ерээл.
Зариманиинь орон нютагаа
бусаашьегүй,
Жаргалдань асаралдаһан
орондоо
Залуу наһаяа үгэн оролдоо.
Эдэ баатар нүхэднай
Эхэ оронием мүнөөшье
хамгаалан хэбтэнэл!
Эдэнэй урда малгайгаа абан
зогсоном,
Эрэ баатар бэеынь хүндэлэн
тогтоном,
Монгол, Зүблэлтын
найрамдалай
Мохошогүй гагнаа тухай
һанахадам,
Шэрүүн зорнгой баатарнууд
Сэдьхэлдэмни тудадаг шууд,
Иван байна гү, Ядам гү,
Петров байна гү, Бадма гү—
Илгаа үгы бидэндэ,
Ирагуу ханирхал зүрхэндэ.
Зүһэ шарайгаа үзэлсөөшьегүй
һаа,
Зүрхэднай танил даа анханһаа.

Цырен-Дулма ДОНДОКОВА оршуулба.

Шираб НИМБУЕВ.

ТЭРЭ ХОЛЫН ХОРЁОД ОНУУДТА

Моотоо нимгэн саарһанда
Бнирээр барлан бэшэнхэй
Монгол арадай зоболонто
Байдал тухай бэшэгээ
Хубадал шаргал үнгэтэй
Хулһан ташуурай хүндыһөө
Сүхэ-Баатор һугалжа,
Сэдьхэл зүрхөө долгилжо,
Ленин багшада үгөө һэн,
Туһалхые хүсөө һэн...
Хатуу зориг харуулжа,
Хамта шуһаа гоожуулжа,
Арадай түлөө байлдалсаад,
Арюун эрхынь олголсоод,
Хуушан боро шинельтэй,
Хушуутаһан шобхо малгайтай
Ородой солдат Тимофей,
Хүдэһэн һарьмай дэгэлтэй,
Хүндэ булгайр гуталтай
Монгол партизан Сүрэн хүү
Сорьёлһон булагай эхиндэ
Соёмбото* тугай дэргэдэ
Халуун гараа барилсаад
Хасараа няалсан тэбэрилдээд,
Хоёр тээшээ тараа һэн,
Хойшоо Тимофей бусаа һэн.
Хоёр арадай һалашагүй,
Холбоо тингэжэ түрөө һэн.
Жабхаланта Монголой ерээдүйн
Жаргалай наран мандаа һэн.

* Соёмбо, соёмбо үзэг — Монголой һүлдэ, герб.

Хэтэдээ мүнхэ һургаал

УЛААН-БААТАР. (ТАСС). Хэтэдээ мүнхэ һургаал бологшо ленинизм хадаа социализм ба коммунизмын түлөө, хүдэлмэришэн ангиин хэрэгэй түлөө тэмсэлшэдэй илалта түгэс туг, национальна сүлөөрэлгын ба бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлшэдэй туг болоо гээд дэлхэйн пролетариадай вождь В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан статья соогоо Монголой «Үнэн» газетэ бэшэнэ.

Монголой хуби заяанда ленинскэ һургаалай шиидхэхы нүлөө үзүүлһэниинь статья соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй. Монгол арадай бодото эрхэ сүлөө ба бэеэ даанхай байдал, шэнэ социалис общество байгуулгада туйлаһан асари ехэ амжалтануудынь Ленинэй нэрэтэй, тэрэнэй агуу ехэ һургаалтай таһаршагүй холбоотой гээд газетэ бэшэнэ.

Ленинскэ һургаалда хэлбэришэгүй үнэн сэхэ байха, В. И. Ленинэй соёл сурталай-теоретическэ зохёолнуудые шудалха гээшэ оронойм-най саашадаа һалбаран хүгжэхэ нүхэсэл боложо үгэнэ гэжэ МНР-эй ажалшад, монгол коммунистнууд тоолоно гээд «Үнэн» газетэ түгэсхэлдөө бэшэһэн байна.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО ХИЛЫН ГААНАҺАА

Израиль сэрэгэйхидэй хорото ябуулганууд

АММАН. (ТАСС). Иордани Израиль хоёрой хоорондо буудалдаанай зогсоогдоһон хилэ дээрэ израиль сэрэгэйхид харата ябуулгануудые хэһэн зангаараа.

Иорданиин зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командованиин мэдээсэһэнэй ёһоор, Аль-Мехта (Иордан мүрэнэй нугын урда талын хуби) шадар иордан армиин ээлжэ байһан газарые сентябриин 1-дэ нютагай сагаар 00 час 45 минутада израиль сэрэгүүд пулемёдуудаар, миномёдууд болон артиллереэр буудаа. Энэ буудалдаан 40 минутын турша соо үргэлжэлһэн байна.

КАИР. (ТАСС). Суэцкэ каналай урда талын хубида Египедэй ба Израилиин сэрэгүүдэй хоорондо августын 31-нэй үдэшэ артиллереэр буудалдаан болоо гээд ОАР-ай сэрэгэй командованиин түлөөлэгшэ мэдээсэнэ.

Сентябриин 1-нэй үглөөгүүр канал дээгүүр дахяад буудалдаан эхилжэ, нютагай сагаар 13 час 30 минута хүрэтэр үргэлжэлөө.

БОЛГАР-СОВЕТ ХАНИ БАРИСААНАЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

СОФИ. (ТАСС). «Сүлөөлэгшэ» гэһэн уряатайгаар Болгарида августын 31-дэ эхилһэн эстафетэ совет арадта гүнзэгы ехэ баясхалан хүргэһэн ябадал болоно.

Турецкэ дарлалтаһаа Болгарииe сүлөөлһэн ород солдадуудай ябажа гараһан, мүн аха дүү болгар арадта эрхэ сүлөө дахяад асарһан совет сэрэгшэдэй 1944 ондо ябажа гараһан замууд дээрэхи бүхы газар нютагуудаар, тэрэшэлэн болгар партизануудай дайлалдаһан газарнуудаар эстафетэдэ хабаадагшад ябажа гараха байна.

Эстафетэ Софида сентябриин 6-да дүүрэхэ юм. Эндэ «Сентябриин 9-нэй» талмай дээрэ ехэ митинг болохо.

«Сүлөөлэгшэ» гэжэ эстафетэдэ совет талаһаа хабаадагшадые Варненскэ портын ба Русе городой хүн зон августын 31-дэ хани халуунаар угтаа.

Вьетнам арадай национальна һайндэр

ХАНОЙ. (ТАСС). Бэеэ даанхай байдалайнгаа 24-дэхи жэлэй ойе вьетнам арад сентябриин 2-то тэмдэглэбэ. Энэ үдэр Вьетнамай ажалшан арад коммунистнуудай хүтэлбэреэр засагаа гартаа абажа, Зүүн-Урда Азида хүдэлмэришэн, таряашанай түрүүшын гүрэниие байгуулаа һэн.

Империалис булимтарагшадай халдалгаһаа өөрынгөө Эхэ орониие буу зэбсэг гартаа барижа хамгаалха баатай болоһон вьетнам арадай баатаршалга ба тэсэбэри үнгэрһэн жэлнүүдтэ бүхы дэлхэй дээрэ элеэр харагдаа. Энэ хүндэ хүшэр тэмсэл хэтэдээ вьетнам арад француз колонизаторнуудые илаа, мүнөө американ сэрэгэйхидэй эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые амжалтатайгаар сухарюулан сохижо байдаг.

Сэрэгэй орёо бэрхэтэй оршон байдалай тохёолдобошье, ДРВ-гэй ажалшад Вьетнамай Ажалай партиин хүтэлбэреэр социалис байгуулалта эрхилнэ. 24 жэлэй хахадһаа ехые эзэлһэн дайн байлдаан орондо ехэ һандарал ушаруулаа. Имэ эрхэ байдалда ДРВ-гэй хүдэлмэришэд, таряашад, ажалша интеллигенци бэрхэшээлнүүдые эрэлхэгээр дабажа, урдаа табигдажа байһан зорилгонуудые нэрэтэй солотойгоор дүүргэхые эрмэлзэнэ.

Демократическа Вьетнамда 10 мянган хүн бүриһөө 34-ниинь дээдэ һургуулинуудта, 62-нь техникумүүдтэ, 1.891-ниинь юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта һурана.

Ливидэхи байдал

РИМ. (ТАСС). Бенгазиин радиогой дамжуулһанай ёһоор, сентябриин 1-дэ Ливидэ гүрэнэй урбалта болоо — арми засагые гартаа абаад, Турцида амаржа байһан наһажаал хаан Идрис Ас-Сенусси гэгшые унагаагдаа, Ливи республика болоо гэжэ соносхоо.

Орон дотор харуул табигдадаг болоо, бүхы аэродромууд, далайн портнууд хаагданхай, хүршэ гүрэнүүдтэй телефонно ба телеграфна холбоон таһалданхай.

РИМ. (ТАСС). Триполиин радиогой дамжуулһанай ёһоор, Ливидэхи урбалтые Революционно командованиин соведэй хүтэлбэреэр арми бэелүүлээ. Соведэй состав соносхогдоогүй. Урбалта Ливиин дотоодын хэрэг болоно, ямар нэгэн хариин гүрэнэй аша туһада эсэргүүгээр зорюулагданхай бэшэ, тэрэшэлэн Ливиин батлаһан уласхоорондын хэлсээнүүдые хубилгахагүй гээд мэдээсэл соо хэлэгдэһэн байна.

Мүнөө Ливи «Ливиин Арабуудай Республика» гэжэ нэрлэгдэхэ гээд радио соносхоо.

Лейпцигэй яармаг нээгдэбэ

ЛЕЙПЦИГ. (ТАСС). Лейпцигэй уласхоорондын намарай яармаг байгаа оршон байдалда эндэ нээгдээ.

Мүнөө ГДР 100 гаран гүрэнтэй наймаа хэдэг, тэдэнэй 52 оронтойнь худалдаа наймаанай хэлсээнүүдые баталанхай гээд ГДР-эй Гадаадын экономическа асуудалнуудай талаар министр Х. Зелле хэлээ.

Энэ жэлэй намарай яармаг 200 мянга гаран дүрбэлжэн метр талмайн газар эзэлнэ. Энэнь нёдондоной яармагай талмайда орходоо, 2 шахуу дахин ехэ. Яармагта 55 ороной 6500 шахуу фирмэ ба предприяти хабаадана.

Советскэ Союз Лейпцигэй яармаг дээрэ хүндэ машина бүтээлгын продукциһаа эхилээд, орёо нарин приборнууд хүрэтэр элдэб олон янзын эд бараа табинхай. Совет павильоной «Лениниана» гэжэ нэрэтэй тусхай бүлэг В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан байха юм.

ЧССР-ЭЙ ПРЕЗИДЕНТ Л. СВОБОДА ВАРШАВАДА ЕРЭБЭ

ВАРШАВА. (ТАСС). Чехословакиин Социалис Республикын президент Л. Свобода сентябриин 1-дэ хаһын ёһоор Варшава аяншалжа ерээ. ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. Спыхальскиин уряалаар тэрэ Польшодо хэдэн үдэр соо айлшалха юм.

ҺЭРЮУН УНДА БЭЛДЭГШЭ...

Һэрюун унда бэлдэдэг Улаан-Үдын завод. Эндэ ехэнхидээ эхэнэр зон хүдэлдэг. Тус заводой цехүүд соо арюун сэбэр. Сагаан халаад үмдэһэн залуу басагадай ажаллажа байхыень харахадаа урмашахаар. Эдэнэр һэрюун ундаар бүхы республикаяа хангадаг юм.

Ганса июль һара соо 2.800 мянган шэл һэрюун унда, 915.300 литр квас бэлдэжэ, түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэһэн байна. Оньһон техникэеэ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, ажалаа зүбөөр эмхидхэһэнэй ашаар лэ эдэнэр һайн амжалта туйлаа.

Байгша оной хоёрдохи кварталай дүнгөөр тус заводой коллектив Буряадай АССР-эй эдеэ хоолой министерствын болон профсоюзай обкомой дамжуулгын

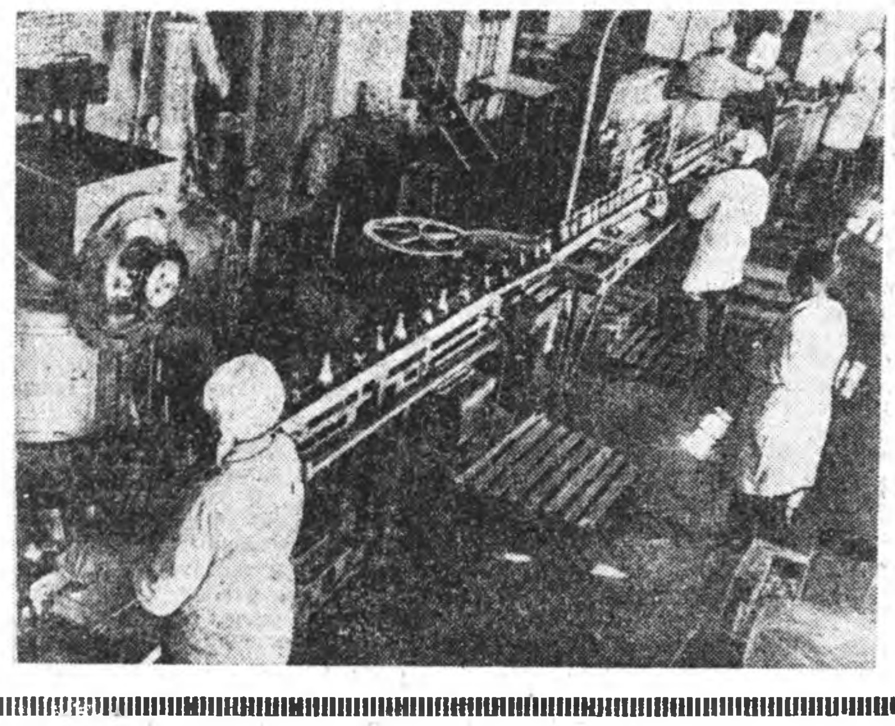

Улаан туг, нэгэдэхи мүнгэн шантайгаар абаа.

Ажал хэрэгтээ дурлаһан түрүү хүдэлмэришэд эндэ олон. Мастер Н. Г. Смирнова, А. П. Алексеева гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригадануудай хүдэлмэришэд эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа, олоной дундаһаа эрхимлэжэ ябана. Эдэнэр ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ шадаһанайнгаа ашаар һайн шанартай, һэрюун унда бэлдэ... ра, квартал бүхэнд... бүтээсэ дээшэлүүлж... гаа түлөө түрүү бриг... сандра Петровна Але... ва, ВДНХ-да ошохо ...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. ... бэлдэдэг заводой ... 2. Түрүү бригадир Т... кова ажалдаа.

Е. ЗАХАРОВАЙ ф...

ОРОД ХЭЛЭН ДЭЭРЭ ДУУГАРАЛСАДАГ ХҮНҮҮД БҮХЫ ТҮБИНҮҮДТЭ О...

Ород хэлэнэй ба литературын багшанарай уласхоорондын түрүүшын конференцидэ хабаадалсахаяа дэлхэйн 35 ороной табан зуу гаран түлөөлэгшэд Москва ерээ. Тэрээндэ хабаадагшад пленарна заседанинууд дээрэ, мүн хани ёһоной хөөрэлдөөнүүдэй үедэ неделиин турша соо дүй дүршэлөө халан абалсаа, мүнөө шухала удха шанартай болоһон энэ предмедые түргэнөөр, эгээн лэ үрэ ехэтэйгээр шудалха онол аргануудые хараалха, замуудые бэдэрээ. Августын 28-да ород хэлэнэй багшанарай суглаан һүүлшынгээ үдэр хүдэлмэрилһэн байна.

Мүнөөнэй дэлхэй дээрэ ород хэлэнэй дүүргэдэг үүргэ ямар бэ, тэрэ хэр ехээр дэлгэрэнхэйб? — гэһэн асуудалтайгаар ТАСС-ай корреспондент Н. Косолапов конференцидэ хабаадагшадта хандаа.

Ород хэлэнэй ба литературын багшанарай уласхоорондын нэгэдэлэй генеральна секретарь совет эрдэмтэ **В. Г. Костомаров** иигэжэ хэлээ:

— Ород хэлэн уласхоорондын харилсаанай хэлэн болонхой. ЮНЕСКО-гой мэдээнэй ёһоор, дэлхэй дээрэ гаргагдадаг бүхы научно-техническэ литературын ба документациин хахад шахууень ород хэлэн дээрэ хэблэгдэдэг.

Мүнөө үедэ гадаадын оронуудта ород хэлэ шудалалга бодото жама ёһон болонхой гээд В. Костомаров онсолон тэмдэглээ. Минии Эхэ ороной дүүргэһэн түүхэтэ үүргэ энээнэй шалтагааниинь болоно гэжэ би тоолоноб. Ушарынь, ород арад Советскэ Союзай бусад нацинуудтай сут ажаллажа, ниитэ хүн түрэлтэнэй соёл культурые хүгжөөлгэдэ угаа ехэ туһа нэмэри оруулаа. Бидэнэр шэнэ социалис гүрэн түрыс байгуулаабди, наука ба техникын талаар угаа ехэ амжалтануудые туйлаабди. Манай агуу ехэ уран зохёолшодой бүтээлнүүд ород хэлые угаа үргэнөөр суурхуулаа. Эсэстэнь, ород арад дэлхэйдэ Лениниие, ленинизмые үгөө.

Бусад оронуудта ород хэлэнэй үргэнөөр дэлгэрэлгэдэ үшөө юун лаб туһалааб гэхэдэ, тэрэ дэлхэй дээрэхи эгээн гоё, мүнөөнэй нугархай хэлэнүүдэй нэгэниинь болоно. Тэдэ олон үеын мэдээжэ уран зохёолшодой, эрдэмтэдэй, ниитын ажал ябуулагшадай зохёолнууд энэ хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн байна бшуу.

Мүнөө үедэ ород хэлэн англи, француз, немец хэлэнүүдтэй нэгэн адляар Англиин, Австриин, Даниин, США-гай, Франциин, ФРГ-гэй, Финляндиин, Швециин, Японой олон дунда һургуулинуудта заагдадаг байна. Социалис оронуудта ород хэлэнэй шудалагдадаг байһан тухай дурдаадшье яахаб. Арбан венгр, поляк, чех, словак, болгарин, румын, немец бүхэнэй нэгэниинь мүнөө ород хэлэ шудалдаг. Польшын Арадай Республикада зургаа миллион үлүүтэй хүн ород хэлэндэ һурадаг юм. Эндэ тус хэлэн 26 мянган һуралсалай газарта уялгата ёһоор заагдана.

Газарые тойрон дабшадаг түрүүшын хэмэл одоной табигдаһанһаа хойшо, США-да ород хэлэ шудалагшадай тоо дүрбэ дахин олон болоо, мүнөө долоон зуун университет ба колледждэ энэ хэлэн заагдана. Залуушуулда ба наһатайшуулдашье зорюулагдаһан курсанууд болон кружогуудта ород хэлэн мүн лэ заагдадаг байха юм. Имэ кружогууд ба курсанууд Европын, Азиин, Африкын, Латиин Америкын табин орондо мүнөө байгуулагданхай.

Хани барисаанай бүлгэмүүдэй союзай кружогуудһаа гадна, томо фирмэнүүд, научно-шэнжэлэлгын институдууд, правительственна эмхи зургаанууд өөһэдын кружогуудые нээдэг. Ород хэлэнэй телевизионно курсанууд Венгри, ГДР, Польшо, Англи, Бельги, Голланди, ФРГ, Япон болон бусад олон оронуудта эмхидхэгдэһэн байна.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэһэнһээ хойшо Баруун Европодо ород хэлэ үргэнөөр шудалжа эхилээ. 50-яад онуудһаа энэ хэлэ бүри үргэнөөр шудалдаг болоо. Даниин багшанарай нэгэнэй хэлэһэнэй ёһоор: «Гайхамшагта ород литературын хэжэ шадаагүй юумые совет хэмэл одонууд, Гагаринай ниидэлгэ хэжэ шадаа».

Ород арадай байдал шэнжэлдэг Индидэхи институдай директор **Чандранат Чакраварти:**

— Ород хэлэн дэлхэйн хэлэн болоһоор үнинэй. Мүнөө ород хэлэ мэдэхэгүй һаа, болбосоронги хүнбэ гэжэ өөрыгөө тооложо болохогүй. Ород хэлэ шудалан мэдэлгэ Эсэгэ ороной эрдэм наукые хүгжөөхэ, дэлхэйн түргэнөөр хүгжэжэ байһан инженерно ухаан бодолой туйлалтануудтай танилсаха шухалын шухала арга, научна ба техническэ мэдээсэлнүүдэй эшэ үндэһэн гэжэ манай ороной эрдэмтэд тоолоно. Шэнэ ажабайдал зохёолгоор Советскэ Союзай баян дүй дүршэлһөө, культурна харилсаанай ургалтаһаа, худалдаа наймаанай холбооной үргэдэлгэһөө уламжалан, Индидэ ород хэлэ шудалха угаа шухала болоно.

Манай орондо ород хэлээр жэл ерэхэ тудам улам бүри ехээр һонирходог боложо байнхай, 35 университедэй дэргэдэ ород хэлэнэй кафедранууд хүдэлдэг. Социальна ба экономическа асуудалнуудые шиидхэлгээр Советскэ Союзай дүй дүршэлые бүри ехээр мэдэхые манай хүнүүдэй хүсэл эрмэлзэлгэ имэ мэдээсэлнүүдые түрүүн бэшэгдэһэн хэлэн дээрэнь уншажа мэдэхэ шухала болгоно. Хани барисаанай бүлгэмэй дэргэдэ богони болзоройо курсанууд манайда олоор эмхидхэгдэдэг. Мүнөө имэ курсанууд Индиин олон городто мүнөө бии. Багшанарай дуталдадаг дээрэһээ манай интеллигенциин, илангаяа залуушуулай ород хэлэ шудалха эрмэлзэлгын үшөөл хүсэдөөр хангагдадаггүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Будапештын К. Марксын нэрэмжэтэ экономическа институдай хариин хэлэнүүдэй кафедрые даагша **Роберт Суара:**

— Хамагай түрүүндэ, маанадта ород хэлэн аха дүү арадуудай хоорондо харилсаа байгу... най залуушуулые ин... мэдэрэлтэйгээр хүм... болоно. Тимэһээ эн... һургуулинууд ба дээ... нуудта заатагүй шуд... мет болоно. Манай ... хэтэд ажалһаа һамша... ноор байгуулагдаһан... ябажа энэ хэлэ шуд... хэлэ эрхимээр шуд... хэ мүрысөөнүүд ба ... Венгридэ жэл бүх... хүрэтэр һурагшад ... на. Тэрэшэлэн ехэ ... дунда имэ конкурс... дэдэг. Манай орондо ... нэй нэгэниинь ород ... хөөрэлдэжэ шададаг ... онсолон тэмдэглээ.

Австриин дунда һ... славян хэлэнүүдые ... инспектор **Альфред Ш...**

— Ород хэлэн техн... сэлнүүдые абаха һай... лагша маанадта болож... хэлэн дээрэ научна ли... олоор гаргагдадаг бай... оршуулганууд угаа на... чанаудайхида орходоо ... гэнөөр хэгдэдэг. Австр... скэ Союзай хоорондо... культурна ба худал... холбоон, туристнууд... эльгээлсэлгэ ород хэл... рэгтэ шухала үүрг...

Улаан-Баатарай ... ород хэлэнэй ба лите... федрые даагша **Сэрэнэ...**

— Монголдо ород ... онһоо эхин, дунда һу... дээдэ һуралсалай газ... гүй шудалагдадаг, угаа ... дог болоһон байна. һу... хэлэн илангаяа үргэн... тэйгээр шудалагдана. ... та ород хэлэн хадаа ... рүүндэ, агуу ехэ Лени... хэлэн, манда эгээн д... хэлэн болоно. Энэ ха... монгол нациин ургал... хүгжэлгэдэ туһалдаг ... хала арга, манай оро... ба коммунизм байгуул... хэсэл болоно.

ДРВ-гэй МИД-эй буруушаалга

ХАНОЙ. (ТАСС). Виньлинь шадар Хойто Вьетнамай хоёр тосхоние американецууд августын 30-да далай ба хуурай газарһаа буудаһантайнь дашарамдуулан, Холбоото Штадуудта ДРВ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түрүүлэгшэ эрид шанга буруушаалга мэдүүлээ гээд Вьетнамай информационно агентство мэдээсэнэ. Эдэ буудалгануудһаа уламжалан, хүнүүд алуулаа, материальна хохидол ушаруулагдаа. Вьетнамай Демократическа Республикын бүрин эрхэ ба аюулгүй байдалда нигэжэ халдан оролгые болюулха тухай Холбоото Штадуудта ДРВ-гэй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство эрилтэ хэһэн байна.

Социализм—хүн түрэлтэнэй ерээдүй болоно

ОТТАВА. (ТАСС). «Фашизмые һамна зада сохилгодо, Европын арадуудые сүлөөлэлгэдэ баатарлиг совет арад дэлхэйн түүхэдэ үзэгдөөгүй ехэ туһа нэмэри оруулһан байна» гээд Канадын Коммунис партиин түбэй орган бологшо «Канадиен трибюн» гэжэ недели бүридэ гарадаг хэблэл бэшэнэ.

Дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэн уласхоорондын арсалдаануудые амгалан ёһоор шиидхэхын тулада тогтоһон сагһаа хойшо хүсэлэл оролдолго ехээр гаргадаг байгаа. Энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһон Советскэ Союзай гадаадын политикын шухала удхань хододоо байһан юм гээд, дэлхэйн хоёрдохи дайнай эхилһэн үдэрһөө хойшо 30 жэлэй гүйсэһэнтэй дашарамдуулан бэшэгдэһэн редакционно статья соогоо газетэ онсолон тэмдэглэнэ.

Сайгоной туһамаршадай шэнэ кабинет

ЛОНДОН. (ТАСС). Рейтер агентствын корреспондентын Сайгонһоо дамжуулһанай ёһоор, тэндэ шэнэ «правительство» сентябриин 1-дэ байгуулагдаа.

«Президент» Нгуен Ван Тхиеу генерал Чан Тхиен Кхием түрүүтэй «министрнүүдэй кабинедые» томилоо. Чан Тхиен Кхиемдэ «дотоодын хэрэгүүдэй министрэй» тушаал мүн лэ даалгагдаа.

Удаан саг соо бүтүү доохонуур мэхэ гохо гаргаһанайнгаа һүүлээр, Сайгоной туһамаршад арайхан гэжэ «правительствын» шэнэ составые суглуулан бүридүүлээ. Шэнэ кабинедэй удхань урдынгаа зангаараа—тэрэ арадһаа холо, далайн саанахи эзэдэйнгээ үгэ дууламгай зангаараа. Энээн тухай ямар баримта гэршэлжэ үгэнэб гэхэдэ, шэнэ кабинедэй эгээн лэ нүлөө ехэтэй гэшүүниинь, харин ажаглагшадай сэгнэһэнэй ёһоор, США-да эрдэмдэ һураһан, ургуулан бэлдэгдэһэн д-р Фан Куанг Дан болоно гэжэ тоологдоно.

„ПРАВДА БУРЯТИИ" МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Колхознигуудай бүхэсоюзна съездые угтуулан» гэһэн түрүү бэшэг. Тэжээл бэлэдхэлгын асуудалаар материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Һайн дурааараа ажалһаань гараба» гэһэн Б. Поздеевэй статья. Аймагай газетэнүүд мэдээсэнэ.

Гурбадахи хуудаһанда: редакцида ерэһэн бэшэгүүд. Дэлхэйн һонин.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: АПН-эй материалнууд. Нютаг нютагай һонин.

ЗАҺАБАР...

Газетымнай август... номерто «Партийна ... нуудай тоосоон, һу... гаршагтай статья то... рэнэй хоёрдохи кол... абзацай 5-дахи мэдүү... жэ заһан уншахые г...

«Илангаяа Баргаж... тын Зэдын, Хяагты... Түнхэнэй аймагуудай ... мүнөө жэлэй түрүүш... нёдондоной энэ үеы... һү гүрэндэ худалдаа...

Редактор

Ц. Ц. ЦИБ...

ЗАГАҺА АГНАГШАДАЙ АНХАР...

Омолиин түрэһэеэ хаяха үедэ загаһа агналга хо... жэ «Байкалрыбовод» мэдээсэнэ.

Сэлэнгэ мүрэн дээрэ (Монгол ороной хилэһээ) ... шудхан ородог адаг хүрэтэр, тэрэнэй эрье шадар о... голнууд, нуурнууд дээрэ, мүн лэ Байгалай хойто зүгэ... хушууи Анга мүрэн хоёрой хоорондо, урда зүгтэнь ... хушуун Голоустная гол хоёрой хоорондо, тэрэшэл... Посольскын оршондо, Провал хүзүүбшэдэ августы... ябриин 10 хүрэтэр загаһа барилта хоригдобо.

Баргажанай болон Чивыркуй тохойн уһа голнууд ... тын 20-һоо октябриин 31 болотор, Кичера, Дээдэ-Ан... нууд болон тэдэниие сэхэ нэгэдүүлһэн Бирекын хушу... Тошка булагай адагай оршондо, мүн Омулевка, Ракш... ма, Хайракан, Власихэ, Камера, Харгевка гэхэ мэтын ... хонуудта сентябриин ... октябриин 31 хүрэтэр хо...

Гадна Байгал далайда шудхан ородог уһа голну... хайбаар, моторно онгосонуудаар болон катернуудаар ... хоригдобо. Хэрбээ онгосо гү, али катераар тамарха ... рэгэй гараа һаань, районой инспекциһээ зүб ...

Энэ журам эбдэһэн эрхэтэн хуулиин ёһоор зэмэ...

БАЙКАЛРЫБО...

Н-02774.

Зак. ...